

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 INLICHTINGENDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
 Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

	<h2>N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN</h2> <p>IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz. VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791</p>	
Hofleverancier van H.M. de Koningin.	<h3>Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indie</h3>	Hofleverancier van H.M. de Koningin.

INHOUD: De Kloet-ramp. — De economische betekenis van het eiland Celebes. — De Academisch-Indische week te Amsterdam. — Groningsch-Indische week. — Losse Opmerkingen. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Het Kantoor van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, zal van 16—21 Juni a.s. GESLOTEN zijn.
 De Secretaris, E. F. GROOSS.

De Kloet-ramp.

Op initiatief van het Departement van Koloniën is de Kloet-commissie gevormd voor hulpverschaffing aan de betrekkingen van de omgekomenen, en aan hen, die door het verlies hunner bezittingen, tengevolge van de uitbarsting, in kommerlijke omstandigheden zijn komen te verkeren.

Ontzettend zijn de cijfers van de door de ramp getroffen en van hetgeen tengevolge van de jongste Kloet-uitbarsting — de zesde in minder dan een eeuw — verwoest en verdwenen is. Om de weerga te vinden, aldus sprak de Minister bij de installatie der commissie, moet men teruggaan tot de geweldige Krakatau-ramp van 1883.

Waar wij voor een ramp van dien omvang staan, is hulp in den uitgebreidsten zin voor de zwaar beproefde bevolking een dringende eisch. Veel kan en zal in Indië door regeering en ingezetenen gedaan worden om den nood in de geteisterde streken te lenigen. Maar daarnaast zal ook het Nederlandsche volk zich niet onbetuigd laten. Evenals Indië in 1915 hulp bood aan de door watersnood geleden hebbende bevolking van Noord-Holland, zal thans Nederland gaarne bijdragen aan het gevoel van saamhorigheid, waardoor het aan Indië is verbonden. De Minister was overtuigd, dat de instelling van een commissie tot centralisatie en leiding aan de hulpverschaffing de sympathie heeft van geheel ons volk.

Die woorden zullen ongetwijfeld ingang vinden in de voor Indië zoo sympathiek gevoelende gemoeden van de leden der vereeniging „Oost en West“.

Opdat ieder hunner daarvan kunne blijk geven, is bij dit nummer gevoegd een inteeckenbiljet, dat met het ingevuld bedrag kan worden opgezonden aan het

Secretariaat van de vereeniging „Oost en West“ te 's-Gravenhage, Heulstraat 17; of aan den Secretaris der afdeeling.

Van de ingekomen bedragen zal melding worden gedaan in het „Koloniaal Weekblad“.

Het Dagelijksch Bestuur uit het Hoofdbestuur,

- C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK, Voorzitter.
- R. ZUYDERHOFF, Onder-Voorzitter.
- H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.
- E. F. GROOSS, Secretaris-Penningmeester.

De economische betekenis van het eiland Celebes.

(Slot).

Wat den tuinbouw betreft, daaraan wordt, met uitzondering van enkele kustplaatsen van Z. Celebes en de Minahassa, eigenlijk niets of nog niets gedaan. Tot nog toe hadden de binnenlandsche stammen te weinig vaste woonplaatsen om zich aan tuinbouw te laten gelegen liggen. Gunstige uitzonderingen treft men aan in de gebieden, waar de zendingsarbeid reeds heeft doorgewerkt, namelijk in de Minahassa en het Posso-gebied. En met deze voorbeelden voor oogen mag men verwachten, dat een lichte en gestadige drang van bestuurszijde tot zeer goede resultaten aanleiding zal kunnen geven. Maar, terwijl de tuinbouw in het algemeen in den Archipel van geringe economische betekenis is, op Celebes is hij geheel en al toekomstmuziek.

Over den landbouw op Celebes kan meer worden gezegd. Copra, rijst en koffie zijn de producten, welke thans reeds worden uitgevoerd. Copra-uitvoer vindt plaats op vele punten van de zeer lange kustlijn van Celebes; die van rijst, voornamelijk afkomstig van Rante Pao en Makale, te Paloppo; terwijl de koffie uit de stroomgebieden der Saädang (Doeri bij Kalossi) en der boven-Mamasa verscheept wordt van de kust der golf van Mandar. Behalve de copra-uitvoer, welke van groote en steeds toenemende betekenis is, speelt die van andere landbouwproducten nog geen groote rol.

Proeven, in vroegere jaren genomen, om in Z. Celebes een suikercultuur te doen ontstaan, zijn mislukt. Dat nieuwe, zorgvuldig voorbereide en uitgevoerde proeven geen kans van slagen zouden hebben, is evenwel volstrekt geen uitgemaakte zaak.

Aan rijstcultuur kan nog buitengewoon veel worden gedaan in de vulkanische gebieden van Z. Celebes of de Minahassa, of in de van nature zoo voordelig van vloeiend water voorziene, uitgestrekte vlakten ten N. der golf van Boni. De Paloe-vlakte is

in den nieuwsten tijd reeds bijna geheel door natte rijstvelden ingenomen. En al zal Celebes niet voor alles een agricultuur land worden zoals Java, het bevat genoegzaam uitgestrekte, vruchtbare, en goet van water voorziene gronden om het hoofdvoedsel, de rijst, te kunnen leveren aan een ziental, dat het tegenwoordige vele malen in aantal overtreft.

In de streek der Tempe- en Sidenreng-meren, nu reeds bij uitstek het maïsland van Celebes, en in de geheele uitgestrekte vlakte tusschen Z.- en Midden Celebes is nog ruimte voor een buitengewoon groote uitbreiding der van oudsher aanwezige maïscultuur.

Aan verbetering en ontwikkeling van den inheemschen landbouw van sago, rijst, maïs, arenpalm, enz., zoowel voor eigen verbruik als voor uitvoer, kan dus nog zeer veel worden gedaan. Het mag een verblijvend feit worden geacht, dat de dezen aanzien het Nederlandsche bestuur reeds de hand aan den ploeg heeft geslagen. De bereids getroffen maatregelen hebben reeds vruchten afgeworpen; nieuwe mogen volgen op het gebied van irrigatie, landbouwonderwijs en vermeerdering bij de landsbevolking, van de kennis der beginselen van landbouweconomie.

Doch daarnaast opene men tevens de mogelijkheid voor het ontstaan van den verbouw van uitheemsche producten, zooals thee, rubber, eventueel tabak, katoen enz. door het verleenen van landbouwconcessies daar, waar de belangen der bevolking zich niet daartegen verzetten. Zoodanige terreinen zijn er vele in Celebes en hunne economische mogelijkheden van dien aard, dat ook deze factor ter economische opheffing van land en volk niet aan de aandacht der Regeering mag ontsnappen, ja zelfs haar moest nopen tot eene stelselmatige landbouwkundige exploratie en het op grond der daarbij verkregen uitkomststep vaststellen der geographische grenzen en economische mogelijkheden, binnen welke den particulieren landbouw een bestaan en een ontwikkeling zouden kunnen worden verzekerd. Niets doen en den gang der gebeurtenissen aan den tijd overlaten, zou, met het oog op de ontwikkelingsmogelijkheden welke Celebes voor den landbouw biedt, een ernstige economische tekortkoming moeten worden geacht. Het is daarom te hopen, dat een hernieuwde verlevendiging der vaderlandsche belangstelling voor de Koloniën, nu de Vrede eerlang gesloten staat te worden, in deze veel, zeer veel ten goede zal kunnen uitrichten.

In dit verband moet de aandacht worden gevestigd op het volgende bericht uit het Ochtendblad C der „Nieuwe Rotterdamse Courant“ van 11 Mei j.l., blz. 1:

„Men seint ons uit Weltevreden:
 Dr. N. R. Pekelharing, hoofd der onderafdeeling exploratie, van de afdeeling Landbouweconomie bij het departement van landbouw, nijverheid en handel, heeft in Boni uitgestrekte terreinen ontdekt, die geschikt voor cultuurondernemingen zijn.“

En toch, hoeveel in cultuur-opzicht voor Celebes kan worden gedaan, hoezeer een werkzaamheid in

	<h2>CORN. VAN DER SLUIJS</h2> <p>BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ. ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.</p>	
--	---	--

die richting rijke vruchten zal kunnen afwerpen, de economische vlucht, welke Celebes zal kunnen nemen, ligt in een andere baan. Ik zeide het reeds, Celebes is voorbestemd om bij uitnemendheid het n i j v e r h e i d s l a n d in den Archipel te worden, en wel om zijne levenloze natuurlijke hulpbronnen. Aan deze moeten wij nu onze aandacht gaan wijden.

Van deze levenloze natuurlijke hulpbronnen komen in Celebes in aanmerking: het water, sommige gesteentesoorten en de ertsen.

De economische beteekenis van het water in Celebes is eigenlijk maar een tweeledige. Zijne beteekenis als drager van transportmiddelen is namelijk een zeer geringe, althans langs de rivieren. Immers, in tegenstelling met de andere groote Soenda-eilanden, heeft het tot dicht bij de kusten bergachtige Celebes geen rivieren, welke voor een watertransport van eenige beteekenis kunnen dienst doen of daartoe geregulariseerd zouden kunnen worden. Het water der groote Towoeti-, Posso- en Matana-meren daarentegen heeft voor het transport een groote beteekenis, welke ongetwijfeld nog meer tot haar recht zal komen, wanneer in toekomstige tijden een stoomvaart op de groote Midden-Celebes-meren van noode zal blijken te zijn. Nu heeft daarop slechts een kano- en prauwvaart plaats, evenals op de groote rivieren, voor zoover deze in hun korte benedenlopen bevaarbaar zijn.

Overigens evenwel leent het water in Celebes zich tot irrigatie-doeleinden bij den landbouw, zooals reeds werd opgemerkt, en tot het ontwikkelen van kracht voor de industrie.

Het eerste kan reeds in de naaste toekomst toepassing vinden: dit vereischt minder uitgebreide voorstudien. Aan voor irrigatie bruikbaar water is Celebes zeer rijk; de economische mogelijkheden zijn in dit opzicht, met behulp van technische middelen, vrijwel onbegrensd. Vele gebieden van Celebes vereischen te dezen aanzien een afzonderlijke studie, welke hoe eer hoe liever systematisch en met kracht ware aan te vangen en voort te zetten.

Maar zooals gezegd, ook aan waterkrachten, de zoogen. „witte steenkool”, is Celebes bijzonder rijk en zonder eenigen twijfel een land der toekomst. De voornaamste waterkrachten, welke in Midden Celebes voorkomen en tijdens de Midden-Celebes-expeditie van 1909 en 1910 werden ontdekt, zijn die van de Saadang-rivier, van den ruim 100 M. hoogen Garoegoe-waterval der Mamasa-rivier, van de Posso-, de Laa- en de Malili-rivieren. Het is een verheugend verschijnsel, dat ook de verdere bestudeering der waterkrachten van Celebes door Staat en Particulier reeds zijn aangevat. Te zamen vertegenwoordigen deze waterkrachten een hoeveelheid van minstens 1 miljoen paardenkracht. Voegt men daarbij de hoeveelheden aanwezig in de andere deelen van Celebes, dan is de gevolgtrekking gewettigd, dat dit land een der rijkste gebieden aan „witte steenkool” is, welke er op aarde bestaan. Te verbazen behoeft men zich over dit feit niet, wanneer men denkt aan de hooge gebergten van Celebes, hunne steile afdaling naar de dit eiland omringende zeeën en den grooten regenval, welke vrijwel onverminderd het geheele jaar door plaats heeft.

Met het oog op de betrekkelijke nabijheid der zee en de over het algemeen gunstige afscheepgelegenheden komen vermoedelijk velerlei soorten van industrieën in aanmerking. Evenwel de bestemming, welke aan deze enorme hoeveelheden „witte steenkool” zal zijn te geven, blijft voor een deel aan de toekomst voorbehouden. Op dit punt kan men zich voorloopig niet aan voorspellingen voor die geheele hoeveelheid wagen. Maar zeker ligt hier een onafzienbaar arbeidsveld braak voor Staat en Particulier, hetwelk, door de volle ontwikkeling zijner ontginning, tot ongehoorde economische vergezichten aanleiding kan geven.

Wat de gesteenten van Celebes betreft, er zijn daar bij van groote fraaiheid en duurzaamheid. Maar aan hunne ontginning kan eerst worden gedacht, nadat Celebes een hooge economische vlucht zal hebben genomen. Daartoe zullen, in samenwerking met de waterkrachten, in de eerste plaats de ertsen van Celebes aanleiding geven. Ik heb daarbij niet het oog op de goud- en zilverertsen van Noord Celebes. Reeds in het begin der 16de eeuw trokken die de Portugeezen aan, maar de aldaar wonende woeste stammen lieten hen, zooals gezegd, niet toe. Men weet, dat bij de laatste eeuwwisseling Ned.-Indië gefeesterd werd door een goudkoorts, die ook op N. Celebes oversloeg. Eerst van dien tijd dateert de Europeesche winning van edele metalen in dat deel van Celebes. Vrij snel daalde daarbij de hooge temperatuur en tevens de hooge notering der mijnbouw-aandeelen. Wie denkt daarbij niet aan de namen Paleleh, Totok en Soemalata? Van veel beteekenis is de goudmijnbouw in N. Celebes heden niet meer. De eenige, goed renderende mijn daar is de Bolaang-Mongondou. Ook heb ik niet het oog op de goudmijn, welke de O. Ind. Cie. omstreeks 1730 in Z. Celebes had, van geen beteekenis was en spoedig verlaten werd. Bovendien mogen wij hier volstaan met de bloote vermelding van het feit, dat in Z. Celebes op enkele plaatsen steenkool voorkomt en in Midden Celebes bruinkool. Of deze in de toekomst eenige en dan nog maar een zeer locale beteekenis zullen erlangen, zal de tijd ons moeten leeren. Neen, al die minerale voortbrengselen, welke in Celebes bekend

zijn en waarbij in de toekomst zeker nog wel andere ontdekt zullen worden, zullen aan dit eiland geen buitengewone economische beteekenis verschaffen. Dat mogen en kunnen wij alleen verwachten van de ijzer-, nikkel- en chromertsen, welke bij en tengevolge der meergenoemde Midden-Celebes-expeditie zijn gevonden. Deze ertsen komen voor in het aldus genoemde Verbeek-gebergte, dat het verbindingslid vormt tusschen Midden- en Z.O. Celebes. Het is het gebied der groote Matana- en Towoeti-meren, waarin het stelsel der Malili-rivier besloten ligt. Dit stelsel alleen reeds bevat een hoeveelheid van 300.000 betrekkelijk gemakkelijk uit te bouwen en te benutten paardenkrachten.

De nikkelertsen, in de eerste plaats om de waarde van het nikkel, en de uitstekende ijzerertsen, vooral om hunne geweldige hoeveelheid waarvan nu reeds ruim 1 milliard ton werd vastgesteld, vertegenwoordigen een zoodanige economische beteekenis, dat elke groote mogendheid voor hun bezit gaarne wat liefs zou overhebben. Ik geloof niet, dat nadrukkelijk gezegd behoeft te worden, dat, hoe eenvoudig en gemakkelijk de ontginning dezer ertsen ook moge zijn, zoowel aan het ijzer- als aan het nikkel-vraagstuk in hun geheel tal van details vastzitten, voor welke oplossingen men het niet buiten nauwgezette bestudeeringen kan stellen. Ook behoeft niet te worden gezegd, dat evenmin als Keulen en Aken in één dag zijn gebouwd, in één jaar of ook maar in korten tijd een bloeiende ijzer- en nikkel-industrie in Celebes uit den grond zal zijn te stampen. Maar ik geloof tevens geen treffender indruk van hunne geweldige economische mogelijkheden te kunnen geven dan door te zeggen: Nederland mag zich in dit opzicht gelukkig achten, dat de wereld zoo juist een wereldoorlog achter den rug heeft. Bekend genoeg is het feit, dat bij den internationalen naijver, welke den grondslag legde voor dezen gruwelijken wereldoorlog, het ijzerertsbekken van het Fransche en van het toenmaals nog Duitsche gedeelte van Lotharingen een der voornaamste economische factoren vormde. Welnu, uit volle overtuiging durf ik te zeggen: Waren de ijzer- en nikkelertsen van Midden Celebes eenige jaren geleden ontdekt, de wereldstrijd zou zijn uitgedbroken om hun bezit.

Moge, nu dit gelukkigerwijze niet is geschied, Nederlandsche energie en bekwaamheid in staat zijn, uit die nog levenloos en onbewegelijk neerliggende ertsmassa's aldaar nieuw economisch leven te wekken. Een economisch leven, dat tot ver buiten Celebes, in en buiten den Archipel, zijne gewichtige gevolgen zal hebben voor tal van andere industrieën, waarvoor ijzer en nikkel de grondstoffen zijn.

Hier komt mij het woord van den dichter in herinnering, die Insulinde zoo lief had en den Archipel noemde een gordel van smaragd. Welnu, in die keten vormt Celebes een ruwe diamant, welks waarde eeuwenlang verborgen bleef. Totdat het nu duidelijk is geworden, hoeveel facetten hij in werkelijkheid reeds bezit, en hoe het slechts van Nederlandschen ondernemingsgeest en Nederlandsche paraatheid zal afhangen binnen welken tijd hij geslepen zal zijn tot een der kostbaarste steenen in dien smaragd-gordel. Tot een steen, welks luister zal uitschijnen tot ver buiten den Archipel.

Hier past een woord om op te wekken tot eene intensieve deelneming aan de bewerking van dit groote Soenda-eiland, dat, ontwaakt uit zijn eeuwenlangen slaap, vraagt en roept om de arbeidskracht van Nederland en van Indië.

Ir. E. C. ABENDANON.

De Academisch-Indische week te Amsterdam.
(2-7 Juni 1919).

Na de in het voorgaand nummer vermelde, van de opening en de eerste voordrachten, hadden op Dinsdag 3 Juni en volgende dagen de aangekondigde voordrachten plaats.

Het kan niet in de bedoeling liggen om in dit weekblad van die inderdaad belangrijke voordrachten uitvoerige verslagen te geven; met een korte vermelding moet hier worden volstaan, daarbij belangstellenden verwijzende naar de zeer uitvoerige ver-

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenstraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.

Groote keuze in Costumerokken.

Enorme voorraad in ELEGANTE BLOUSES in Crêpe
de Chine, Zijde, Voile ninon en in prima kwaliteit
Fluweel en Laken. Uitmuntende Coupe.

GINNEKEN.
Inrichting voor Physische Therapie
„WBRISHOFEN”.
Geneesheer: Dr. J. C. MOM, Arts,
Hydrotherapie (Kneippkuur), Electrotherapie, Massage,
Vibro-massage, enz.
Behandeling van Inwendige Ziekten en Zenuwziekten.
SPREKUREN: te Ginneken alle werkdagen behalve
Dinsdag en Vrijdag.
Inrichting te Rotterdam, Tuinderstraat 87-89.
Spreekuur: Dinsdag 12-2 uur n.m.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in Kaartsysteem
DEN HAAG Kneuterdijk 5-7 Tel. N. 1600-924-925
AMSTERDAM Kalverstraat 35 Tel. C. 2153
GRONINGEN Spilsluizen 13 Tel. 2372.

Middelbare School v. Handel en Administratie.
SWELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.
EXTERNAAT en INTERNAAT.
AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Ke. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het afdoopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSMA.

H. S. VAN HASSELT
Kleermakerij
Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

PERRY & CO.
Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM
ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE
HUTKOFFERS

GENERAAL EGBERT HANIASCHOOL
OPGERICHT 1900.
Regentesselaan 325-327 - Telef. H. 5163
'S-GRAVENHAGE.

Volledige opleiding Stenografie „Groote”, Machineschrijven, „speciale methode” Boekh., Handelsrekenen, Handelsrecht, Schrijven, Rekenen enz. enz. Jaarl. ruim 200 geslaagden. Van Febr. 1919 tot April 1919 deden 143 leerl. der school ex. en slaagden met hooge cijfers zoowel voor de Moderne talen als voor de Ned. Stenografie. Inl. en prosp. gratis. Voor Stenografie en Machineschr. kunnen dagel. leerlingen geplaatst worden. Voor de andere vakken is de inschrijving geopend tot 10 Juli v. Cursussen voor gev. en beg. die 1 Sept. aanv. Daar zeer weinig plaatsen beschikbaar zijn, is spoedige aamelding gewenscht. Spreekuren: Maand., Dinsd., Donderd. en Vrijd. 9^{1/2}-11^{1/2}, van 1^{1/2}-3^{1/2} en van 6-8^{1/2}.

MAISON VAN HAL
Hofleveranciers van H.M. de Koningin 103
Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442
Heeren-en Dameskleeding
uitsluitend 1ste klas maatwerk
Engelsche Stoffen
Fransche Lakens
Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

's-Gravenhaagsche Muziekschool „DE TOONKUNST”

Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477 Spreekuur 10-1 en 2-6

Directie: JAMES ZWART, Artistiek Leider; H. F. PERIZONIUS, Administratie

Instrumentaal, Vocaal en
Theoretisch Onderricht

Prospectus kosteloos.

Aanmeldingen dagelijks.

slagen, die in Amsterdamsche dagbladen voorkwamen.

Dinsdagmorgen 3 Juni zette dr. N. Adriani, afgevaardigde van het Ned. Bijbelgenootschap, de reeks voordrachten voort met de behandeling van het onderwerp „Taal- en Letterkunde bij een animistisch volk van Indonesië”. Welk? Natuurlijk de Toradja's van Midden Celebes. Uit den rijken voorraad der Toradjasche vertellingen deelde spreker zeer veel interessants mede; en hij wees ten slotte op de gelegenheid, die de kennismaking met de letterkunde van een animistisch volk biedt, om zulk een volk, dat voor ons van zelf weinig toegankelijk is, nader te treden.

Op het spreekgestoelte werd hij opgevolgd door Raden Mas Ario Soorjo Poetro, met het onderwerp „Javaansche muziek en dramatische kunst”. Op zeer duidelijke wijze heeft hij de niet gemakkelijke taak vervuld om Westerlingen duidelijk te maken het eigenaardige van de intervallen der Javaansche muziek; ook de met het oog op de ademhaling noodige pauzeering in de maat.

Na de uiteenzetting demonstreerde hij een en ander door enkele gedeelten te zingen, hetgeen door zijn zeer welluidende stem wonderschoon klonk en blijkbaar grooten indruk maakte.

In het tweede gedeelte betoogde hij, dat de kunstenaar zich bewust moet zijn, dat zijn voortdurende aanraking met de samenleving in hem den stroom van gevoelens en ideeën gaande maakt; hij heeft inderdaad te beleven de algemeen menschelijke gevoelens, die op het wereldtooneel zoo goed als in het menschenhart strijd voeren. Eerst wanneer de kunstenaar een poging doet tot beleven en tot oplossing van dien innerlijken strijd, dan is de kiem voor dramatische kunst gelegd.

Dit verder ontwikkelende, kwam de spreker in het vervolg van zijn rede ook tot zijne beschouwing van den wereldoorlog en de gevolgen daarvan. Men zou echter kunnen vragen of die beschouwing wel geheel te verdedigen zou zijn, aan de hand van de vele nu reeds bekende feiten?

Na het eindigen van zijn voordracht, mocht spreker een zeer warm applaus in ontvangst nemen van het zeer talrijk opgekomen auditorium.

's Middags gaf mej. Augusta de Wit, op de haar eigene, onderhoudende wijze, een beeld betreffende het leven der Inlanders in Nederlandsch Indië, niet slechts zooals zich dat aan de oppervlakte vertoont, maar ook van 't diepere geestelijke leven. De rollen (films) waren uit de bekende reeks filmopnamen van het Koloniaal Instituut.

Woensdag vereenigde men zich in het gebouw „Odeon” om 2 voordrachten, met lichtbeelden, aan te hooren. De eerste spreker, prof. dr. F. A. F. C. Went, behandelde *De Geschiedenis en de ontwikkeling van de Lands Plantentuin te Buitenzorg en van den bergtuin van Tjibodas*. De tweede spreker, dr. C. E. Benjamins had door zijn onderwerp: „Opmerkingen van een geneesheer over Nederlandsch-Indië” gelegenheid om een vergelijking te maken van den stand der medische kennis en verzorging in de tropen van het heden met die van voor ongeveer 35 jaar geleden. Natuurlijk blijft er nog veel te doen over; maar in die 35 jaar zijn de verbeteringen in menig opzicht, zooals spreker uitvoerig aantoonde, reeds zeer groot. Met een opwekking tot de jongeren besloot hij zijn belangrijke mededeelingen.

Donderdag zette prof. dr. G. A. T. Molengraaff voor zijn gehoor uiteen „De invloed van de geologische ligging der Nederlandsche Koloniën op hare economische beteekenis”. Dit betoog was een doorwrocht stuk werk, zooals van een geoloog van beteekenis, als spreker is, verwacht mag worden. Het is niet doenlijk om van dit betoog een kort overzicht te leveren. De spreker kan zich echter overtuigd houden, dat hij zijn toehoorders door zijn hoogst interessante, duidelijke beschouwingen en mededeelingen ten zeerste heeft verplicht.

De volgende spreker, de arts G. W. Koolemans Beijnen, besprak de „Gezondheid en vestiging in Nederlandsch-Indië”, — een onderwerp, bij uitnemendheid geschikt voor studeerenden, die het plan hebben om later in Indië de praktijk uit te oefenen. Door de mededeeling en bespreking van vele gegevens en feiten, en ook door zijn op ervaring berustende raadgevingen, had zijn rede een zeer nuttige, praktische strekking.

Zoo brak dan de laatste dag van deze Academisch Indische week aan. Voor dien dag, Vrijdag 6 Juni, waren bestemd 2 voordrachten, die zeker nog lang na zullen blijven werken in de herinnering van hen, die het voorrecht gehad hebben ze aan te hooren.

Het eerst werd het woord gevoerd door Mr. G. Vissering, over „Geld- en Bankwezen in Nederlandsch-Indië”. Hij schetste de geschiedenis van

het Muntwezen in Nederlandsch-Indië, voorn.l. van af de teruggave der kolonie; toonde duidelijk aan welke fouten gemaakt waren; en de schromelijke gevolgen, die zulks had gehad voor de ontwikkeling van land en volk. Daarentegen werd ook in het licht gesteld, hoe heilzaam gewerkt had de door Rochussen in het leven geroepen munteenheid tusschen Nederland en Indië, wat betreft den rijksdaalder, den gulden en den halven gulden; en niet minder de betreffende wijziging van het Regeeringsreglement tijdens het Ministerschap van De Waal.

Uit zijn betoog bleek duidelijk, hoe noodzakelijk het is, dat het Muntwezen berust op een gezonden basis. En niet minder geldt dit voor het Bankwezen. De oorzaken van de mislukking van enkele bankinstellingen en den crisis der 80er jaren werden duidelijk uiteengezet; in het bijzonder werd de geschiedenis der Javasche Bank behandeld; hoe in de laatste jaren de gestie van deze instelling een zeer groote vlucht heeft genomen; en hoe kerngezond die gestie was. Terwijl alle centrale geldinstituten in de oorlogsjaren meermalen wijziging hebben moeten brengen in het cijfer van het Bankdisconto, heeft de Javasche Bank het disconto-cijfer van af 1909, en de oorlogsjaren door, kunnen handhaven op hetzelfde lage peil; dus zoo stabiel mogelijk.

Het is niet te verwonderen, dat de Amsterdamsche bladen deze rede, voor een groot deel onder de aandacht van hunne lezers hebben gebracht.

De laatste spreekbeurt bracht prof. mr. Ph. Kleintjes op het gestoelte; hij behandelde: „De houding van het Indische gouvernement tegenover het particuliere groot-landbouwbedrijf en den particulieren mijnbouw”. Hij gaf, met aanhaling van de betreffende wetten en wetsbepalingen, een geschiedkundig overzicht van het eene zoowel als van het andere. Waar hij een woord van critiek meende te moeten laten hooren, liet hij dit niet achterwege. En wat in het bijzonder den mijnbouw betrof, toonde hij aan, dat niet alles van Gouvernementswege zou kunnen geschieden, dat ook voor het particulier initiatief de weg open moest blijven. In dit verband wees hij voorts op het gewenschte van de zoogenaamde „Gemengde Exploitatie”, waarbij een groot deel der baten terecht komt in de gouvernementskassen.

Met deze rede eindigde de reeks. De rector magnificus van de Vrije Universiteit, prof. dr. W. Geesink sloot daarop de Academisch Indische week met een toespraak, waarin hij o.a. wees op de groote wijziging in de mentaliteit van Nederland ten opzichte van Indië. Stond vroeger het mercantiele bijna uitsluitend op den voorgrond, nu heeft men een veel hooger begrip van de roeping, die Nederland heeft te vervullen tegenover land en volk van Indië. Dit uitwerkende, eindigde hij met de woorden uit Schiller's Tell: seid enig, enig, enig.

De Academisch Indische week te Amsterdam zal haar doel niet hebben gemist.

C. d. V.

Groningsch-Indische Week.

Eenige dagen geleden wendden zich eenige belangstellenden in het wel en het wee van Indië tot verschillende vertegenwoordigers onzer burgerij met het voorstel om eens samen te komen en de middelen te bespreken, die zouden kunnen leiden tot 'n betere kennis van dat groote land. Die kennis toch is uiterst gering, wat te betreuren valt, omdat de beteekenis van Indië voor ons zoo buitengewoon groot is. Wij Nederlanders, hebben daar een taak te vervullen, ons als erfenis onzer voorouders toebedeeld, grootsch en verheven als geen andere! Wij, Nederlanders dienen de vele tientallen van miljoenen menschen tellende bevolking op te voeden, te bekwamen tot goede, ontwikkelde burgers, in staat voor zichzelf te zorgen, baas te zijn in eigen huis! Wij, Groningers moeten daartoe meewerken en dat kunnen wij door onze flinke, degelijke, bekwame jonge mannen en vrouwen, waarvan er hier in 't Noorden vele zijn, op te wekken naar Indië te gaan. Daartoe is noodig kennis van land en volk, bij ouderen en jongeren, bij vaders, moeders, scholieren.

De oproep heeft gehoor gevonden. Velen waren er gisteren ter vergadering aanwezig, gepresideerd door prof. v. Bemmelen, rector magnificus onzer academie, voorzitter tevens van „Oost en West”. Er ontwikkelde zich een geanimeerd debat. Verschillende aanwezigen gaven middelen aan de hand ter verspreiding van kennis. Voor voordrachten — het universele middel, waarmee men een doel tracht te bereiken — voelde men niet veel. En met recht! Men is hier beu van die populaire lezingen, men komt er

N.V. Autogarage „CITO”
Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

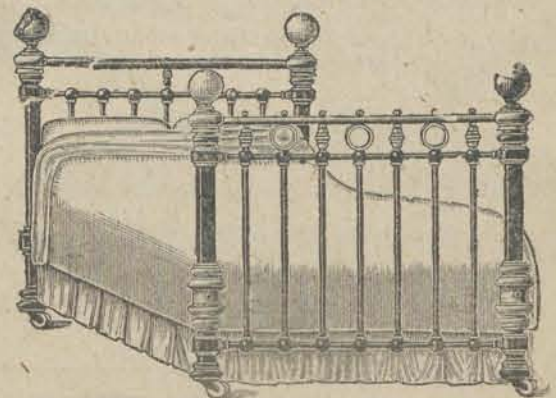
160

Luxe Verhuur-Auto's

**Chirurgische
Instrumentenfabriek**
1/2 LOTH & STÖPLER
Directeur: H. STÖPLER
TRANS 1-UTRECHT
UITRUSTINGEN
voor H.H. DOCTOREN
Complete Installaties
voor Hospitalen
Fabrikante: Nord Compressor

110

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

GEBRS. VLES - LEIDEN
Kleermakerij
BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393
Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen
in groote keuze voorradig.

64

Uitrustingen voor Indië

niet! Veel verwachtte men van passende bioscoopvoorstellingen, toegelicht door bekwame sprekers, voor tentoonstellingen van voorwerpen van kunst, van het leven in Indië enz. enz.

Men vestigde er nog de aandacht op, dat het nu wel goed was, dat men propaganda maakt, dat dit heel nuttig was zelfs, maar dat men zich niet voor moest stellen, dat men dit met één Academisch-Groningsche week per jaar zou bereiken. Daartoe zou meer noodig zijn. Vooral meer en beter onderwijs in Indische onderwerpen op alle scholen, zonder uitzondering, zou een krachtig middel ter bevordering zijn en dan daarbij een permanente gelegenheid in de stad voor inlichtingen op allerlei gebied te krijgen. Nu moest men naar Den Haag, wat zeer kostbaar is en zeer tijdrovend, zoodat men er tegen op zag. Bovendien ontving men daar vaak inlichtingen, waaraan men zoo weinig had. Men wil ook heel vaak omtrent intieme aangelegenheden worden ingelicht en die inlichting ontving men daar niet. Aan het hoofd van een dergelijk bureau zou dienen te staan een Indisch echtpaar, bekend met het Noorden, liefst dus een Indisch man-vrouw (Groninger).

Nadat er besloten was het voorloopig comité met het opmaken van vastere plannen te belasten en zich daartoe personen toe te voegen, deskundig op verschillend gebied, en om voeling te blijven houden met de „Academisch-Indische week”, sloot de voorzitter met woorden van warmen dank aan de aanwezigen en hen, die hun ideeën ten beste hadden gegeven, de goed bezochte vergadering.

(Prov. Groning. Crt.)

Losse Opmerkingen.

V.

Het meest vervelende aller vervelende zeereis-trajecten behoort weer bijna tot het verledene: van Suez tot Sabang onafgebroken op zee, zonder eenige variatie en in een abnormale hitte, op een Hollandsch schip met de bekende vrijgevochten Hollanders-diegeen-blad-voor-hun-mond-nemen..... van 26 Maart tot en met 12 April..... 't is geen lolletje!

De noodige kwesties en kwestietjes bleven dan ook niet uit; evenmin de gebruikelijke feest- en sportcommissies met hunne kiekjes en ruzietjes, zoomede de traditioneele handschoen-perkara's.

De handschoen is een artikel, dat m.i. in dit orgaan wel eens extra besproken mag worden; hoevelen toch hebben „handschoenen” onder hunne relaties en bekenden; hoeveel handschoenen zelf zullen wellicht het orgaan van „Oost en West” lezen!

De redactie zal mij daarom wel vergunnen hier een gedicht weer te geven, dat door een der passagiers (A. Penning) vervaardigd, zeer humoristisch, maar tevens gevoelvol, weergeeft, wat er alzo aan zoo'n handschoentje vastzit.

't Handschoentje.

Nieuwe uitzet, vol met lintjes,
Teeder afscheid van de vriendjes,
Reiscostuumpje, blonde haren,
Schat van bloemen, achttien jaren,
Wuivend, snikkend, zoo gaat zij
Naar den Oost toe, angstig blij.

Eerste dagen, schommel'en, ziekjes,
Nog geen vrienden, nog geen kiekjes,
Daarna „mag 'k 's kennis maken”
Lunch of dinner soms verzaken.
En bij 't minste buig weer
Smaakt zelfs chocola niet meer.

Heerlijk zeeetje, mooie koelte,
Nu en dan een zachte zwoelte,
Bloote hoofden, roode koonen,
Uitzet aan elkaar vertoonen.
Losjes elegant ligt zij
Op haar dekstoel in de rij.

Dan de keus van 't coterietje,
Jeanne kan niet, wel Julietje;
Johnny kent z' nog uit den Haag,
En die blonde mag ze graag.
Doch die zwarte moet nog wachten,
Dat is, zegt ze, een verdachte!

Even voor de lunch verschijnen,
Zoetjes lachen, zachtjes kwijnen,
Dan de lunch soms amusant,
Andere dagen weer „eriant”
En zoo knoopt zich kleurloos bleek,
Dag aan dag en week aan week.

Vroolijk dinner, dan een dansje,
Slechts de heeren van het kranseje.
Flirten, lachen, zingen, praten,
Juist wél doen wat and'ren laten.
En als and'ren slapen gaan,
Breekt voor haar de tijd pas aan.

't Sloependek, een makk'lijk stoeltje,
Zoet gelispel, mooie koelte,
Plannen, nieuwtjes, enzoovoort,
„Heb je 't van Dolly al gehoord?”
„Wat was Frans weer amusant!”
„Vind jij Lies nou elegant?”

Van het praatje kwam een kusje,
De verhouding werd een lusje,
Voor den man van 't blonde kopje,
Werd het langzaam aan een stropje.
En zoo 's avonds in haar bedje,
Dacht ze angstig na aan 't pretje.

D'aankomst in het verre land,
Manlief wachtend aan den kant;
Frans bescheiden achteraf,
Wacht de gang van zaken af.
En den kennis van de boot
Stelt ze voor: „M'n echtgenoot!”

Manlief heeft het nooit vernomen.
Niets is er van uitgekomen.
En schoon men het niet denken zou,
Is 't een ideale vrouw.
En alleen zoo 's bij een dansje,
Denkt ze nog wel eens aan Fransje.

Gelukkig hadden wij mevrouw Anna Klaasen aan boord, de Rotterdamsche declamatrice, die een tournee door Indië gaat maken, om daar het Nederlandsch cabaret-lied te brengen en „idealen” op te doen! Nu en dan gaf zij voor de passagiers, voor de kinderen en ook eenmaal voor de bemanning, zeer gewaardeerde voorstellingen, die onder meer een grooie f 750 opbrachten ten bate van het „Nationaal Zeemansfonds.”

* * *

Voorts amuseerden talrijke nieuwelingen zich met het bestudeeren van de Maleische taal en letterkunde.

Het boekje, dat het meest gebruikt werd, was het bekende „Melajoe” van den ex-predikant Van der Meulen. Klein, handig formaat, in rood leeren omslag.

Ik heb er uit verveling eens in zitten bladeren, trof er een ellenlange, hoogst-vervelend-ethische beschouwing in aan, dat men toch vooral dubbel beleefd moet zijn tegen den Oosterling..... zoiets van „eieren verpakt in watten”..... en ging toen eens neuzen in het grammaticale gedeelte.

De eerste geconstrueerde volzin luidt (zie blz. 62): „Eimas itoe koening”..... een merkwaardig zinnetje, dat ik nog in geen enkel taal-studie-boek als „eerste volzin” zag vermeld.

En voorts op blz. 172 een gesprek met den mandoer van het Hotel des Indes, aldus aanvangende: „Apa Joe Mandoer Hotel des Indes?”

Ik zie in gedachten reeds het gezicht van den ouden, deftigen mandoer — een heele Piet in z'n soort — wanneer daar een nog-niet-droog-achter-de-ooren-pas aankomende „knaap” z'n conversatie begint met „loe”.....

En ik hoor den jongeling in gedachten reeds mompelen: „Ze hadden toch wel gelijk, die oud-gasten! Die Inlanders zijn tegenwoordig buitengewoon onbeschoft”..... wanneer de mandoer op deze wijze van aanspreken niet bepaald voorkomend reageert.

Hoeveel misverstanden, hoeveel teleurstellingen, hoeveel wantrouwen, haat en rassenvreemding zijn er niet gesticht door dergelijke handboekjes, samengesteld blijkbaar door lieden, die zelf jaren lang in den Oost geweest zijnde, niettemin niets van Indië hebben begrepen?

En het grappigst (?) van alles is nog, dat — toen ik enkelen dezer nieuwelingen eenig begrip trachtte bij te brengen van de gewone, toegepaste burgermansbeleefdheid op gewone inlanders — (sommige oud-gasten, onder wie verscheidene Deli-planters!.... zóo heftig te keer gingen tegen het invoeren van gewone beleefdheidsvormen in de conversatie met gewone inlanders, dat het er nu en dan op geleek, alsof we in een politieke vergadering zaten, waar de tegenstanders elkander zouden willen verscheuren.

„Dat is onzin, dat gaat niet, dan is ons prestige naar de bl.....”

Aldus de gedachtengang van der normalen, doorsnee oudgast, die ik hier aan boord van de Coen ontmoette.

Nabij Sabang, 12 April 1919.

H. J. VERMEER.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Een centraal genootschap voor Indische kinderherstellings- en vacantië-kolonies.

In „De Loc.” breekt O. een lans voor een centraal genootschap voor kinderherstellings- en vacantië-kolonies in Indië.

Volgens O. heeft de ervaring in Holland bewezen, dat plaatselijke kindervacantië-kolonies vaak een kwijnend bestaan leiden, terwijl na de oprichting van een centraal genootschap in Holland dergelijke kwijnende locale vereenigingen nieuw leven werd ingeblazen. Zelfs de kleinste plaatsen konden, door aansluiting aan het centraal genootschap, aan zieke

**Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek**

WALDORPSTRAAT 16—22
's-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 0/0 gewaarborgd.

Inrichting voor Complete Meubilerij
N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”
Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij
..... Matrassen

INDISCHE
UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

of zwakke kinderen de vereischte verpleging bezorgen.

In Indië is het al niet veel beter gesteld.

Sommige vereenigingen, als de Kinder-Vacantie-Kolonie te Weltevreden, die reeds over een eigen Tehuis beschikt te Soekaboemi en Charitas te Soerabaja hebben blijk gegeven van veel liefde voor de zaak, veel energie en offeringsgezindheid. Over het geheel echter is de bloei eener kolonie voor een groot deel afhankelijk van het al of niet aanwezig zijn op de plaats van personen, die last en ijver voor de zaak hebben.

Het Ned.-Ind. Onderw. Gen., gedreven door liefde voor het misdeelde kind, heeft het initiatief genomen, om te komen tot een Centraal Genootschap, als hierboven genoemd.

Ofschoon het zich bewust was, dat het in dit streven zou stuiten op den „esprit de clocher“, die onder de ingezetenen van Indië zoo veelvuldig heerscht, heeft het gemeend een actie op touw te moeten zetten.

De voordeelen van een Centraal Genootschap zijn:

1. Een voortdurende stuwkracht in de goede richting, terwijl bij overplaatsingen de personen toch in 't belang der vereeniging werkzaam blijven, zoodat de energie behouden blijft.
2. Door een goede regeling en organisatie kunnen met een minimum van kosten op gewenschte punten koloniehuzen opgericht en gemeubilderd worden, en dat wel in verschillende climata: op 200 voet, op 4000 voet, voor buiklijders in de vlakte, voor andere patienten aan zee, al naar dit noodig is.
3. Het zal mogelijk zijn een corps verplegers en verpleegsters, geleiders en geleidsters aan te stellen.
4. Versnippering en verspilling van energie en geld worden voorkomen.
5. De kleinste plaatsen zullen ook in staat gesteld worden haar zwakke kinderen naar een herstellingsoord te zenden.

Het ligt niet in het voornemen om de plaatselijke vereenigingen te knotten of aan banden te leggen, het zal juist het streven moeten zijn om deze zooveel mogelijk te helpen en haar taak te vergemakkelijken. Een commissie van advies is reeds benoemd, die aanraking zal zoeken met plaatselijke vereenigingen, om het terrein te verkennen.

Het plan is om ter zijner tijd een vergadering te beleggen met afgevaardigden van verschillende vereenigingen ten einde te komen tot de oprichting van een centrale vereeniging met een eigen bestuur, waaraan de behartiging van de belangen van kindervacantie en herstellingssoorten kan worden overgelaten.

De Sarikat-Islam verwording.

De „Java-Bode“ bespreekt in zijn kolommen een belangwekkend artikel van den heer W. de Cock Buning in het Vrijzinnig Weekblad.

De hr. de C. B., dien men waarlijk niet beschuldigen kan van conservatisme en die een gezonde ontwikkeling van een vereeniging als de Sarikat-Islam voorstaat, komt er rond voor uit, dat het totaal gebrek aan economisch inzicht en de ergerlijke oppervlakkigheid, waarmee alle maatschappelijke vraagstukken behandeld worden door volksleiders als Semaoen, Darsono, Marco, enz. enz. het vertrouwen in het kunnen van de S. I. duchtig geschokt, zoo niet vernietigd heeft.

„Deze voormannen zijn hard bezig een ernstig opgezette volksbeweging terug te brengen tot een slecht georganiseerd verzetsallegaatje, half van godsdienstigen, half van politieken aard, dat in hoofdzaak moet dienen als strijd, macht tegen het kapitalisme en de kapitalistische Regering“.

Het werkprogram der Centrale S. I., zooals dat 23 October 1917 werd aangenomen, waarop de S. I. zich met groote zelfvoldoening beriep en waarvan alle vrienden van het Ind.-volk met vreugde kennis namen, droeg de goedkeuring der uiterst linksche elementen niet weg; er zat geen voldoende oppositie in.

Wellicht voelden de leiders, na het vroeger gelede fiasco zich te zwak en onbekwaam om de economische vraagstukken ter hand te nemen en zich te wijden aan rustigen, opbouwenden arbeid.

Men deed volstrekt niets aan de geestelijke, morele en economische opheffing van de massa en men liet zich meer en meer meeslepen in het zog der revolutionnaire sociaal-democraten, die een soevereine minachting aan den dag leggen voor alle geledelijken en maar schreeuwen om vrijheid, denkende dat die lastige bijzaken als rijpheid, economische weerbaarheid, kennis en orde van zelf wel komen.

Men had slechts af te breken, te veroordeelen, oppositie te voeren en het volk wijs te maken, dat het niet in hoofdzaak zijn eigen tekortkomingen en achterlijkheid zijn, die het drukken, doch uitsluitend het Kapitalisme, en dan wel het vreemd Kapitalisme, beschermd door het Ned. Gezag.

De verblindende der S. I.-leiders zit in het klakkeloos overnemen van den soc.-democratischen strijd tegen het geheele Kapitalistische productiesysteem, in het overbrengen naar Java van den oorlog tusschen proletariaat en kapitalisme.

Zelfs de heer Baars waagde op het laatste S. I.-congres de opmerking, dat men vooral de economische zijde van de volksoontwikkeling niet moest vergeten.

De volksleiders hebben zich echter nimmer de moeite getroost, zich in die richting te bekwamen en hebben de ondervinding opgedaan, dat het applaus der onwetende massa en het heerschertje spelen in de politiek aangenamer is dan de moeitelijke, ondankbare worsteling tegen onkunde, indolentie en slapheid.

Om voorzitter van een afdeling, leider van een groep te worden, was het voldoende, dat iemand den noodigen moed had om te keer te gaan tegen alles wat kapitalist of bestuursambtenaar is.

Zelfs vroeg men niet, of iemand betrouwbaar was, of hij zijn onafhankelijke positie soms verkregen had door oneervol ontslag uit 's lands dienst. Dat was bijzaak — als hij slechts verzet kon kweken en zijn mond kon roeren!

Deze merkwaardige snelle morele inzinking spreekt ook uit het hoofdorgaan van de S. I., de Oetoesan Hindja, waarin nimmer een opbouwend artikel voorkomt.

Ofschoon de rede van den heer vander Jagt in den Volksraad veroordeelende, onderschrijft de heer de C. B. volkomen de volgende woorden uit die rede:

„De desabevolking begint zich van een ongunstige zijde te doen kennen, doch gelukkig is zij zelve het bij lange na nog niet, die het kwade wil; het zijn in hoofdzaak nog hare verkeerde promotors, zij die handelen met halve kennis van zaken, in groote oppervlakkigheid en machtsbegeerte en mateloze zelfoverschatting, wier eenige verontschuldiging is, dat ze zelf niet weten, wat ze doen. Ze hebben de demoraliseerende hand geslagen aan den ontwikkelingsgang der bevolking, die onder vallen en opstaan haren weg tot het hogere tracht te vinden, doch die thans door hun drijverij, hun wroeten en woelen onder de oppervlakte, de richting van anarchie en terreur dreigt uit te gaan.“

Voor een groot deel ligt de schuld bij de regering, die het goed vond, dat de Inlandsche beweging aan het toezicht van den Politieken Inlichtingendienst onttrokken werd, zonder dat er een ander toezicht voor in de plaats gesteld werd. Er is een dienst noodig, die tot diep in de kleinste kampong de verderflijke propaganda weet op te sporen. Eerst immers zal men de propaganda en den aard ervan moeten kennen, voordat men de geschikte middelen daartegen kan aanwenden.

Noch op adviseurs-bureaux, noch door volkslectuuruitgaven kan men die propaganda ontdekken of bestrijden. Men moet de kampong in, doch men beroeft geen redevoeringen af te steken op congressen voor Javaansche cultuur.“ Aldus de C. B.

Het Gouvernement Sumatra.

De „Deli Ct.“ bespreekt het artikel van den heer Meyroos in de Locale Belangen, in welk artikel deze voortgaat een schema uit te werken van een federaal bewind voor den archipel, hetwelk hij zich gedacht heeft te bestaan uit een gouvernement Java met Bali en Lombok, het gouvernement Sumatra met de omliggende eilanden en den Riouw-, Lingga-archipel en de Anambas en Natoena-eilanden doch zonder Banka en Billiton, het gouvernement Borneo, het gouvernement Celebes en de Grootte Oost, zonder de Papoea-eilanden ten Oosten van Djilostrant, benevens de kleine Soenda-eilanden te beginnen bij Soembawa naar het Oosten en de Zuid-Wester-, Zuid-Ooster-, Aroe- en Kei-eilanden en het vijfde gouvernement Papoea, omvattende Nieuw-Guinea met de omliggende Papoea-eilanden.

De heer Meyroos meent, dat de verhouding van Staten-Generaal, Kroon en G.G. zich zal oplossen in een budgetrecht, los van de vaststelling der begrotingen door de Staten-Generaal.

„In een Grondwet voor het Gemeenebest behoort dan vastgelegd, het federatieve beginsel, de indeeling en samenstelling van het centraal bewind in Indië, met diens taak en bevoegdheden, de indeeling en samenstelling der zelfstandige onderdeelen, met de omschrijving van hun taak en bevoegdheid, benevens de speciale beginselpunten als de burgerrechten, rechtspraak, „gewone“ decentralisatie, belastingheffing, onderwijs en eredienst.“

De „Deli Ct.“ wijdt natuurlijk bovenal haar aan-

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Laat Uwe woning Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v.h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

Een voorsprong,
op alle andere merken,
heeft de

Monarch

schrijfmachine

met optiel- en
aftrekapparaat.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

143

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER

HOFLEVERANCIERS

195

Oudegracht 118 w.z. · UTRECHT · Tel. Interc. 174

ORIGINEELE

ENGELSCH

STOFFEN

KLEEDERMAKERIJ.

Indische
Uitrustingen.

Bereizen geheel Nederland.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw,

Piet Heinplein, Tel. 1587

1588

Bijkantoor: DEN HELDER,

Hoofdgracht 37, Tel. 83.

123

daacht aan de wijze, waarop de Staten-smeder zich het Gouvernement Sumatra heeft gedacht.

Het blad meent om economische en geografische overwegingen het goed gezien, dat de Gouverneur van Sumatra met zijn particulier kabinet te Medan zal zetelen, al zou ook met het oog op de toekomst een vestiging meer zuidwaarts veel aanlokkelijks hebben.

Het kabinet diene uitsluitend voor de behandeling van de geheel eigen briefwisseling, dus een samenvatting van adjudantenstaf en particulier secretariaat.

Naast den Gouverneur een Sumatraraad, samengesteld uit alle bevolkingsgroepen, evenredig vertegenwoordigd naar aantal en maatschappelijke kwaliteit. Afscheiden van de moeilijkheid om voor alle bevolkingsgroepen een geschikt vertegenwoordiger te vinden, zal zeker ook het kiesrecht zelve aanmerkelijke moeilijkheden met zich brengen, omdat een verspreid wonende en op verschillende plaatsen nog weinig ontwikkelde bevolking tot een georganiseerde meeningsuiting moet worden gebracht.

Direct kiesrecht zal voor het oogenblik alleen aan de Europeesche bevolkingsgroepen kunnen ten deel vallen, terwijl de ontwerper ook door benoeming zetels wil vervullen, teneinde eenzijdige samenstelling te voorkomen.

Met indirect kiesrecht moge men in verschillende streken voor de inheemsche bevolking iets kunnen bereiken, een werkelijke organisatie van het geheel is thans nog niet mogelijk.

Daar de ontwikkelingsfase, waarin Sumatra verkeert, een geheel andere is dan die van Java, zal het op Sumatra nog wel eenige tientallen van jaren voordat men er uit de bevolkingsgroepen een kring van politici krijgt, die in de openbare behartiging der staatszaken hun hoofdwerk zien.

In verband daarmee zou de Sumatraraad alleen adviseerende bevoegdheid krijgen, met verplichte raadgeving over bepaalde onderwerpen en met een onverkort recht van enquête en initiatief.

Met het oog op mijnbouw, landbouw en industrie, arbeidstoestanden, verkeer, enz. heeft de ontwerper zich vier departementen gedacht, n.l. een Dept. van Staat, van Financiën, van Volksontwikkeling en Gezondheid en een voor de Economische Ontwikkeling.

Ieder die de onmogelijkheid inziet van Indië's ontwikkeling onder het tegenwoordige centrale stelsel, zal met elke decentralisatie ingenomen zijn, al zou er nog te praten zijn over de vraag, of men niet de voorkeur zou geven aan een gouvernement Oost-Sumatra en West-Sumatra, dan wel of een verdeling in Zuid-, Midden- en Noord-Sumatra niet de voorkeur verdient.

Suriname.

Onder het hoofd „Treurige toestanden” schrijft „De Surinamer” van 17 April:

„De vracht per booten der K. W. I. M. is altijd op dezelfde hoogte gebleven als gedurende den oorlog. Terwijl de andere stoomvaartmaatschappijen ze verminderen, schijnt de Directie der K. W. I. M. daaraan nog niet te denken. De booten, welke den dienst tusschen Nederland en Oost-Indië verrichten, hebben reeds maanden geleden het vrachttarief met 25 pCt. verlaagd; de andere transatlantische maatschappijen komen eveneens tegemoet aan den handel. Suriname met hare eenige rechtstreeksche verbindingslijn met het Moederland mag niet in die tegemoetkoming deelen.

Via Demarara kunnen wij per Engelsche booten onze goederen naar Europa met mindere onkosten vershippen dan rechtstreeks met de K. W. I. M.

Eenzelfde druk ligt op ons telegrafisch verkeer. Indien men een groot telegram te verzenden heeft, is men er nog beter aan toe, wanneer men een reis onderneemt naar Demarara en aldaar zijn telegram verzendt, dan wanneer men rechtstreeks uit Suriname seint.

Deze toestanden zijn voorzeker eene groote hindernis voor onzen handel, waarin een spoedige verandering zeer gewenscht is.

Voor de welvaart der kolonie is het een noodzakelijk vereischte, dat zij betere en goedkoopere betrekkingen met het moederland en de vreemde landen onderhouden kan.”

In zijn Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer betreffende de Surinaamsche begroting voor 1919 kon de Minister van Koloniën tot zijn genoegen mededeelen, dat de keuring van koffie thans is kunnen worden opgeheven. Ook zijn de vrachtprijzen reeds weder herzien en voor den handel verbeterd.

Blijkbaar kon men op 17 April in Suriname een en ander nog niet weten. In „Suriname” van 22 April vinden wij een kennisgeving van de koffiecontrole-commissie aan koffievershippers, die met het s.s. „Commewijne”, dat vermoedelijk 27 April van Paramaribo zou vertrekken, koffie wenschten te vershippen.

In de „N. R. Ct.” van 5 Juni Ochtendblad B lazen wij het volgende Reutertelegram van 4 Juni uit Washington: „Hurley, de voorzitter van het scheepvaartdepartement, heeft in een toespraak tot het handelscongres van menschen uit heel Amerika bijzonderheden meegedeeld over het spoedige inleggen van nieuwe lijnen naar West-Indië en beide punten van Zuid-Amerika, waartoe 226 schepen, in het geheel 863.334 ton groot en o.a. eenige vroegere Duitse passagiersschepen zullen worden gebruikt.”

Jammer genoeg zullen deze nieuwe lijnen waarschijnlijk Suriname niet aandoen.

Aan een brief uit Suriname aan de „N. R. Ct.” van 3 Juni, Ochtendbl. A, ontleenen wij het volgende:

„De groep der burgerij is verdeeld in zichzelf. De curanten bestrijden mekaar sterk; de Koloniale Staten toonen weinig eenheid van lijn.

Een deel der burgerij verlangt naar Amerikaansch bewind; vergetend hoe deze natie de kleurlingen gewoon is te behandelen. Van Amerikaansche kracht geen spoor nog hier; die moet zeker ingevoerd na de overneming.

Ten slotte is de kleine landbouwer ook geenszins tevreden. Hem zijn prijzen voor zijn product beloofd, die hij niet maken kan en zijn positie in de vestigingsplaatsen is lang niet overal bevredigend.

Onder deze omstandigheden kwam het S. S. S. hier aan en de heer Kasteleijn zal volop gelegenheid hebben daarvan kennis te nemen. Bekend is 't al geworden, dat de heer K. zegt vooral het goede te willen zien hier. Daarvoor bestaat zeker ook gelegenheid. Suriname heeft veel goeds, zijn vruchtbaeren bodem, heerlijk klimaat, goed verdeelden regenval, rijke boschproducten en ook nog wel wat erts.

Deze deskundigen zullen nu den weg moeten aanwijzen, waarlangs die goede factoren bruikbaar te maken zijn, want men is het er over eens, dat hier nog veel aan hapert.

Een middel daartoe zal zeker zijn meer bekendheid te geven in het moederland aan de West-Indische toestanden. Dit koloniaal bezit heeft steeds geleden onder het zooveel belangrijker in Azië, dat de West in de schaduw stelde. Maar als men het er over eens is, dat de toestand hier critiek gaat worden, zal men niet meer kunnen volstaan met een beleid van zuinigheid en onvoldoenden steun aan 't hoogste gezag van het Plein af, maar zal er een bewuste welvaarts-politiek voor dit land moeten worden gevolgd.

Misschien hebben de gebeurtenissen der laatste jaren de opvattingen in 't moederland wel zoover gewijzigd, dat men voor grooter kwalen ook flinker middelen aandurft dan vroeger. Ieder, die er aan wil helpen de oogen daarvoor te openen aan gene zijde van den oceaan, kan op de dankbaarheid der Surinaamsche bevolking rekenen. Er moet dan echter spoedig gehandeld worden en flink, want de tijd dringt.”

Op 6 Juni heeft de Eerste Kamer, na een korte gedachtenwisseling tusschen de heeren van Kol, de Waal Malefijt en den Minister van Koloniën, de Surinaamsche begroting voor 1919 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Daar wij de vergadering niet hebben kunnen bijwonen, behouden wij ons voor op het gesprokene terug te komen, wanneer de Handelingen ons bereiken.

In een brief aan de Koloniale Staten verklaarde Gouverneur Staal de voorlichting te hebben ontvangen van den chef van den geologischen dienst der Kon. Ned. Maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Nederlandsch-Indië, Dr. Erb, die tot de conclusie komt, dat kunnen misschien in het vlakke kustgebied van Suriname hier of daar onbeduidende aardolie-indicaties zich voordoen, in geen geval verwacht mag worden, dat

Modemagazijnen

van Bommel

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 98-106

Stroochoeden

Magasin de Nouveautés
voorheen GEBR. LEVY 67
—APELDOORN—
Dames- en Kinder-Confectie
..... Mode-Artikelen.....

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn, 80

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Ontvangen:

Ketjap Bening, No 1.

Assem

Kemirinoten

Kerrie Bengala

Ketoembar

Djinten

van alles een bescheiden
kwantum

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne
verstrek door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Adverteeren doet verkoopen.

kool-sterstoffen zich in practisch winbare hoeveelheden hebben gevormd en verzameld.

Met allen eerbied voor de groote kennis van dezen uitstekend deskundige achten wij de apodictische uitspraak voorbarig en meenen wij, dat het goed zou zijn het voorgenomen deskundig onderzoek in Britsch-Guyana nauwlettend te volgen.

In verband hiernede willen wij ons het genoegen niet ontzeggen het volgende uit de „N. R. Ct.“ van 4 Juni, Avondblad C, te knippen:

„In het boorgat van Hardstoft, waar in Derbyshire de eerste deugdelijke petroleum in Engeland naar boven kwam, is de olie van 50 voet bij de eerste ontdekking nu gestegen tot een peil van 1000 voet. Men kan nu niet verder boren, voor het boorgat van binnen verzekerd en een veiligheidsklep aangebracht is.

De deskundigen hopen in den loop van deze week nieuwe ontdekkingen te kunnen melden. In twee andere boorgaten heeft men teekenen meenen te zien, dat er olie op komst is.

Achteraf wordt nu bekend, hoeveel twijfelmoedige kritiek Lord Gowdray heeft moeten overwinnen, natuurlijk van de zijde van de officieele wetenschap, voor men hem toestond, zijn proefnemingen te beginnen. Een uitnemend geoloog bood o. a. aan, om al de olie op te drinken, die men in Engeland mocht ontdekken, zoozeer was hij van het vruchteloos van de heele onderneming overtuigd.

Anderen herinnerden aan vroegere pogingen, die gedaan waren in districten waar men olie vermoed had. Aan den anderen kant was er een heele school van geologen, die nooit gewankeld hebben in de overtuiging, dat er in Derbyshire olie te vinden moest zijn. De vorming van de aardlagen was volgens hen een zoo duidelijke aanwijzing, dat het naar een lummer zich uitdrukte, een „misdadige dwaasheid“ zou zijn, om de onderneming niet te beginnen.

* * *

In „Handelsberichten“ van 5 Juni onder de „Berichten van het Departement van Koloniën“ een mededeeling omtrent Papaine, een plantaardig enzym of ferment, verkregen uit de onrijpe vruchten van de Carica Papaya L, een boomvormig kruid, uit tropisch Amerika afkomstig en in Nederlands-Indië algemeen gekweekt. De papaine kan eiwit en fibrine oplossen en deels peptoniseeren. Wij teekenen hierbij aan, dat het ferment ook in de bladeren voorkomt en dat van oudsher de keukenmeiden in Suriname taai vleesch in Papajabladeren wikkelen, alvorens het te bereiden.

Engeland en de Vereenigde Staten zijn de voornaamste afnemers van het product, dat in de geneeskunde aanwending vindt.

De plant groeit in Suriname gemakkelijk en weelderig. Zou men ook daar de cultuur niet kunnen ter hand nemen?

* * *

Fred. Oudschans Dentz schrijft in „Neerlandia“ van Juni over „De Koloniale Boekery te Paramaribo“, die zich in toenemenden bloei en vermeerderde belangstelling van het publiek mag verheugen. De commissie van beheer wil de boekery verplaatsen naar een grooter en beter gelegen gebouw, waarin dan tevens een begin kan worden gemaakt met de stichting van een museum. Het schoolmuseum, toebehoorende aan de Vereeniging tot Bevordering van Onderwijs zou daar tevens worden ondergebracht.

Men heeft een tiental jaren geleden in Suriname met vandalisme bedreven de bestaande collectie zoölogica en ethnologica (waarbij zeer zeldzame voorwerpen en zelfs verscheidene unica) onder de scholen te verdeelen, die daar niets mee konden aanvangen. Wij hebben toen van hier uit tegen die wandaad geprotesteerd, maar te vergeefs.

De heer Oudschans Dentz geeft nu den raad alles terug te brengen naar het te stichten museum, maar die de toestanden in Suriname kent, zal begrijpen, dat een groot deel van de voorwerpen en waardevolste de belangrijkste, niet meer te vinden zullen zijn.

* * *

Van een artikel in „Suriname“ van 18 April schrijven wij hier het slot over:

„Wat al noodeloze dooden worden er in het bosch begraven; geen steen dekt hun graf. Het zijn drie kerels, die men voor lui uitscheldt, omdat zij eenigszins betalend werk prefereeren, ook al is het nog zoo moeijlijk en gevaarvol.

Voor hen ontbloeit ik ootmoedig het hoofd, het zijn de gevallen pioniers van de beschaving en slechts zij die met hen gewerkt hebben in het verre bosch, hun element, zijn gerechtigd hen te beoordeelen!”

* * *

Uit „De Telegraaf“ van 7 Juni, Avondblad, 2e blad:

„Met het stoomschip „Commewijne“ is door de

goede zorgen van den heer J. V. Vrielink een geschenk van dr. J. Bonne, te Paramaribo, overgebracht, bestaande uit een prachtexemplaar van de zeeschildpad. Dit reusachtige dier, wegende 600 pond, is in uitstekenden toestand aangekomen en in het aquarium ondergebracht.”

WAT DE INLANDER ZEGT.

Misbruik. Iemand, die zich „Verlof“ noemt, bericht in de *Kaom Moeda*, dat zes personen uit de dessa Pasirhoeni, district Tjiani (Tasikmalaja) gelden van de afdelingsbank geleend hebben, tot een gezamenlijk bedrag van f 470.—, doch dat die gelden door hun dessahoofd eigenmachtig gebruikt werden. Bedoelde menschen hebben zich daarover bij de bevoegde autoriteit beklagd. De redactie teekent hierbij aan, dat, als het bericht waar is, genoemden *Loerah* een behoorlijke straf dient te worden opgelegd.

Gebrek aan Onderwijzers. Kèok schrijft in zijn *Iseng-Iseng (Kaom Moeda)* dat de heer *Darnakoesoema*, in den gemeenteraad te Bandung, zich niet kon vereenigen met het voorstel om een onderwijzer als commissie-redacteur bij de gemeente-secretarie te benoemen, omdat er in Indië gebrek aan onderwijzers bestaat. De heer *Macloed Manuel*, een S.S. autoriteit, beweerde evenwel, dat men hier (Indië) geen gebrek aan onderwijzers heeft.

Wij weten het wel beter, zegt Kèok, en de Regeering heeft trouwens zelf verklaard, dat geen voldoende scholen kunnen worden opgericht wegens gebrek aan onderwijzers.

Klappa-boengkil. De redactie van de *Kaom Moeda* maakt er melding van, dat volgens scheikundig onderzoek gebleken is, dat de *klappa-boengkil*, die trouwens door Inlanders als toespis wordt bereid, een geschikt voedsel surrogaat is. In verband met het vorenstaande neemt zij een bericht op van „Soekmakaton“, houdende mededeeling, dat een hoeveelheid *klappa-boengkil*, afkomstig van Tasikmalaja, ter waarde van f 300.— te Kroja (Banjoemas) door de politie is aangehouden, omdat meerdere personen, wegens het eten daarvan gestorven zouden zijn en dus *boengkil* voor giftig gehouden wordt. Schrijver is echter van meening, dat die sterfgevallen niet moeten worden toegeschreven aan vergiftiging door *boengkil*, maar aan overmatig gebruik daarvan. Hij doet daarom een beroep op het bestuur om een grondig onderzoek in te stellen en om de door de eigenaren van de *boengkil* geleden schade te vergoeden.

S. I. *Sinar-Hindia* geeft het verslag van de ledenvergadering der S. I. op 25 Februari j.l. te Semarang gehouden. De vergadering werd bijgewoond door ongeveer 3000 personen, waaronder de meeste kringhoofden. De voorzitter deelde mede, dat het schijnt, alsof aan de Inlandsche beweging belemmeringen zullen worden in den weg gelegd. Hij koesterde echter de hoop, dat die belemmeringen zullen kunnen worden overwonnen en spoorde de leden aan om krachtigen steun te verleenen. Verder stelde de voorzitter voor om voortaan de leden voor het gemak, middels het blazen op een fluit of iets dergelijks ter bijwoning van een vergadering op te roepen. Dit voorstel werd aangenomen.

S. *Panto Atmodjo* sprak daarop als voorzitter van de arbeidersvereeniging te Semarang over deze vereeniging en toonde daarbij eenige photo's van voormannen der arbeiderspartij in Europa. Hij gaf den arbeiders den raad eendrachtig te zijn, en om de weerstandskas, thans bedragende f 3000, te stijven, opdat men, evenals in Europa, beter den strijd tegen de kapitalisten zal kunnen aanbinden.

Daarop werden de statuten der vereeniging voorgelezen en voor zooveel nodig gewijzigd en aangevuld.

Vervolgens werd besproken een brief van den Assistent-Resident over Gouvernements-rijstindustrie.

Men vond het aantal distributie-plaatsen te gering en achtte vermeerdering daarvan wenschelijk. Een der leden zeide, dat zoolang de bij de handelaren aanwezige rijstvoorraden nog niet in beslag zijn genomen, er knoeierijen met de Gouvernements-rijst kunnen plaats vinden. Bovendien vond hij den Gouvernements-rijstvoorraad slechts voldoende voor twee maanden. De voorzitter achtte de instelling van een „vrijwillige rijstpolitie“ wenschelijk, dat zijn lieden, die vrijwillig toezicht uitoefenen op den rijstverkoop. De vergadering besloot om het bestuur daarvoor 500 personen ter beschikking te stellen.

Voorts werd besproken de kwestie der weigering van vergunning tot het houden eener openbare vergadering (zie het vorige weekoverzicht) en over het nieuwe artikel 111 R. R. Hierover werd beslist als reeds vermeld en tevens om de C. S. I. te verzoeken mede over de weigering hare bevreemding te kennen te geven.

In verband met het feit, dat *Semaoen* den 12e Maart voor den Landraad terecht zou staan, deed een der leden het voorstel om, ingeval *Semaoen* mocht worden veroordeeld, het verzoek te doen om alle leden van de S. I. in de boei te stoppen. De vergadering ging met dit voorstel accoord.

Een ander lid stelde voor, om tot „slapen“ (staking) over te gaan. Velen zeiden niet tevreden te zullen zijn, indien *Semaoen* mocht worden opgeslo-

..... **Melkinrichting**
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 • Tel. Haag 3683

195 „**PASTEUR**”

Scheveningen, Neptunusstraat 66a • Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

Palace Hotel - Hilversum
Telefoon 21
Familie-Pension 1ste Rang
Het geheele jaar geopend
D. VAN DIJK.

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.
KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER
Lift. **Centr. Verwarming**

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant 1e Rang. 131
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

Hotel-Café-Restaurant „**SUISSE**”
Amsterdam 142
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Grand Hotel Pension „DE NIEUWE KROON”
voorheen BLOEMINK 66
APELDOORN.
De meest bekende inrichting ter plaatse
Directeur-Eigenaar H. VAN WIJK,
voorheen Directeur Hotel van Wijk, Singapore.

„**DE BIJENKORF**”
:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels 153
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

HOLLAND HOTEL
tegenover de Wagenbrug
Restaurant à la carte en pension
DEN HAAG 148

Eerstdaags OPENING van de N.V. INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

ten. De voorzitter maande de aanwezigen tot kalmte en zeide, dat de leden niet individueel mogen handelen bij een veroordeeling van *Semaoen*, doch dat men de beslissing van het bestuur heeft af te wachten. *Semaoen* had nog kans vrijgesproken te worden, omdat hij niet bewust schuldig is, doch meende te handelen in het algemeen belang.

Kinderen, die om eten vragen. Onder dit hoofd heeft „*Oesoejo Rks*” het in de *Sinar Hindia* over ouders, die zich het hoofd breken over de omstandigheid, dat hun kinderen het in hen gestelde vertrouwen misbruiken, ongehoorzaam zijn en verlangen, dat de ouders zich naar hun wenschen schikken. En dat gaat niet, want zij, de ouders, zouden dan niets van de rijkdommen hunner kinderen kunnen halen of dezen kunnen uitzuigen. Wel is waar zijn de kinderen reeds tot dien leeftijd gekomen, dat zij op zich zelf zouden kunnen staan, maar het scheiden van hen valt den ouders zwaar en zij wenschen dit dus niet te doen.

De kinderen zeggen: „Het is goed, ouders, wij zullen u gehoorzaam zijn, ook al beschouwt gij ons als speelbal, mits ons lot maar voldoende wordt verbeterd.”

Schrijver verneemt, dat er thans vele dier kinderen uit den band springen. Dit kan niet anders, zegt hij, omdat zij in het onzekere zijn over hun lot en dit pijnlijker voelen door den honger. Wat zij per dag verdienen is net genoeg voor een dag eten. Dit is echter zoo erg niet, als men maar geregeld werk vindt; doch zoo niet, dan heeft men heelemaal niets te eten.

De ouders schijnen geen medelijden met hen te hebben, althans hun hulpgeschreeuw wordt niet verhoord. Weest toch billijk, gij ouders, en erkent die kinderen niet alleen als de uwe terwille van wat gij uit hen halen kunt, maar brengt verbetering in hun lot. Zij zijn nu nog volgzzaam, niettegenstaande zij her- en derwaarts worden geschopt, maar weet, dat een dom mensch langzamerhand verstandig wordt. En hoe zal 't dan gaan? Ons beste wapen tot verzet is niet anders dan de staking. Laat ons liever scheiden. Erkent ons niet meer als uwe kinderen, want het schijnt toch, dat gij niet meer genegen zijt ons lot te verbeteren, en vooral, omdat thans onze toestand gelijk is aan die van een kip, die in een kooi wordt opgesloten, zonder dat haar voeder wordt verstrekt. Zou zoo'n kip lang kunnen leven? Zoolang wij onder uw leiding staan worden onze rijkdommen uitgezogen, zoodat wij arm zijn geworden; maar daarna bekommert u zich niet om ons. Thans moeten uwe kinderen niettegenstaande hunne ellende, nog wat opbrengen. Misschien ziet gij niet goed meer van wege uwen ouderdom en daarom weet gij dus geen onderscheid te maken tusschen armen en rijken. Wanneer het zoo voortgaat zal het kunnen gebeuren, dat wij ons eens vergeten en dan zullen wij voor niets instaan.

In dezen geest gaat schrijver nog wat voort en raadt dan „de kinderen” aan, om zoolang zij nog niet van hun ouders zijn gescheiden bij dezen om hulp aan te dringen. Daarna zegt hij echter: „Best mogelijk dat onze ouders geen rassensliefde (hati kebangsaan) bezitten en zij daarom hunne houding niet willen veranderen. Inderdaad wat is toch het verlangen onzer ouders? Is het om ons ter dood te brengen? Als dat zoo is, dan is het beter, dat zij het nu doen, terwijl onze magen leeg en wij dus zwak zijn. Laten zij niet eerst onze middelen van bestaan vernietigen, want dat zou een zware marteling zijn.”

M. N. Hardjodipoero meldt in de *Sinar Hindia*, dat velen onder de Inlandsche pandhuisbeambten, die voor de staking zijn, reeds maatregelen genomen hebben, als bijv. het terugzenden van hun vrouwen naar plaatsen van waar zij afkomstig zijn, teneinde bij het uitbreken der staking hunne standplaatsen terstond te kunnen verlaten. Schrijver durft 't te verzekeren, dat indien tot een staking wordt overgegaan, de ex-beambten niet stil zullen blijven, doch zij hun stem zullen laten hooren. En het is best mogelijk, dat dan de beweging overslaat tot de andere dienststakken. Daarom doet hij een beroep op de betrokken autoriteit om deze kwestie goed onder de oogen te zien, opdat niet zou kunnen worden gezegd, dat de Regeering medehelpt tot de verdrukking en de uitzuiging der Inlanders.

Sanjoto (een der verantwoordelijke medewerkers van dit blad) teekent hierbij aan, dat hij gehoord heeft, dat de staking bij den pandhuisdienst zoodanig zal worden georganiseerd, dat men er de gevolgen van zal moeten voelen. Als dat zoo is, zegt hij, zal zij veel goeds brengen in het eigen en in het algemeen belang. Een en ander zal in den Volksraad ter sprake worden gebracht. Hier hebben de geldmannen nog grooten invloed op de Regeering; dit is de reden, waarom voor ons een behoorlijk bestaan niet mogelijk is. In Europa hebben 600.000 arbeiders het werk gestaakt, zoodat de kapitalisten aldaar binnen korten tijd eenige miljoenen schade geleden hebben, terwijl men hier (Indië) nog steeds geduld oefent en liever van honger omkomt dan den dood in den strijd om hun belangen te vinden. En toch vonden vroeger onze „bangsa” liever den dood op het paard dan door den honger.

Ind. Militie. In verband met het artikel van *Tjip-torahar* schrijft *Sastrosoemito* in de *Sinar Hindia*, dat hij noch voor, noch tegen de Inlandsche militie is. Na eenige beschouwingen er over te hebben ge-

wijd, verklaart hij, dat het voor de Regeering zeer gemakkelijk zal gaan om een Inlandsche militie in te voeren, wanneer zij het juiste midden weet te houden, geen onderscheid maakt tusschen de verschillende rassen; in het kort, wanneer Kromo geen „*socsah*” meer ondervindt.

Een Klacht. „*Kate*” meldt, dat de Inlandsche ambtenaren in de afdeling Indramajoe, die aangewezen zijn voor de opname der voedselvoorraden, zich er over beklagen, dat zij of te weinig of in het geheel geen schadeloosstelling voor gemaakte reizen verblijfkosten ontvangen. (*Sinar Hindia*).

Levensverzekeringen. Het bestaan der verschillende levensverzekeringmaatschappijen is een groote uitkomst voor de nabestaanden van overledenen, schrijft „*Anarchist*” in de *Sinar Hindia*, want op zijn laatst binnen een maand na het overlijden van de verassureerde personen, ontvangt men de assurantiegeden.

Als voorbeeld van het nut dier maatschappijen:
a. R. *Tedjorinoio*, wedono van Kanigow (Madioen), verzekerde zich bij de *Centrale Onderlinge Javaansche Levensverzekerings Maatschappij* te Bandung voor f 2000. Kort geleden kwam hij te overlijden en de maatschappij betaalde voorloopig 40 pCt. uit; voor de rest werd z e s maanden uitstel gevraagd.

b. M. *Kasan Mertodiredjo*, beambte bij den Gemeenteraad te Pematang Siantar (Sumatra's Oostkust), verzekerde zich voor f 2000 bij de zeldte maatschappij. Na zijn overlijden wilde de maatschappij eerst 40 pCt aan de familie uitbetalen, omdat zij nog geen geld had, terwijl voor de rest een jaar uitstel werd gevraagd. Beseft dit, hei lezers!!!

De redactie voegt hieraan den uitroep toe: „Weest voorzichtig!!!”

Arbeidersvereniging. Uit de statuten dezer vereniging blijkt, dat zij ten doel heeft alle daartoe in aanmerking komende arbeiders aaneen te sluiten, teneinde beter hun belangen te kunnen bevorderen. De vereniging zal vergaderingen houden, een orgaan uitgeven, met alle middelen stenn verleenen aan stakende leden, wier staking de goedkeuring van het bestuur wegdraagt, een weerstandskas oprichten.

Als leden worden aangenomen:
a. S. I. leden, die vaste arbeiders zijn; b. S. I. leden, die reservearbeiders zijn en c. andere personen, onverschillig van welk ras en welken stand, die vaste arbeiders of reservearbeiders zijn.

Personen, die meer dan f 150 traktement genieten, arbeiders, die reeds een vakvereniging hebben en zij, die door het bestuur worden beschouwd niet tot de vereniging te mogen worden toegelaten, worden niet als lid aangenomen.

De leden sub a. en b. betalen 30 cent en de leden sub c. 60 cent contributie 's jaars. Bovendien betalen de leden sub c. 60 cent entree.

Iedereen kan als buitengewoon lid worden aangenomen (*Sinar Hindia*).

Arbeiders toestanden. S. D. P. schrijft uit Kediri aan de *Sinar Hindia* over het lot der arbeiders. Een arbeider blijft z. i. maar het werktuig der kapitalisten, en tusschen arbeiders en kapitalisten heerscht vijandschap. Waarom? Schrijver zelf, behoorende tot het lagere fabriekpersoneel, noemt de lieden, die hem den kost laten verdienen geen zondige kapitalisten, maar de toch bestaande vijandschap schrijft hij toe aan den kwaden invloed der blanke pers. Als de Regeering aan deze intriges der pers geen einde maakt, zou er een botsing tusschen beide partijen (arbeiders en werkgevers) het gevolg van kunnen zijn. Schrijver betreurt het, dat de arbeiders in Indië nog niet zoo goed georganiseerd zijn als in Europa, o.a. nog geen flinke weerstandskas bezitten. Er bestaat reeds een Fabriek Personeel Bond, maar het aantal leden is nog niet groot, doordat de Bond nog niet lang bestaat, en de weerstandskas kan dus ook niet van betekenis zijn. S. D. P. hoopt echter het beste van de actie van twee z. i. flinke voormannen der arbeiderspartij: R. M. *Soerjopramoto* te Djokdja en *Wiro Pracirodipo* te Modjokerto. Gehoopt wordt op de spoedige bijeenroeping van een Arbeiderscongres ter bespreking van het werkprogramma.

WAT DE CHINEES VERTELT

Verbroedering. Tientallen van jaren — alzo de *Pewartia Soerabaja* — vóór de Europeanen voet aan wal zetten, waren er reeds Chinezen op Java, heusch niet met politieke bedoelingen, maar uitsluitend om handel te drijven. Al dadelijk bestond er een band van verstandhouding, van vriendschap tusschen beide rassen, en die band bleef, totdat er een muur werd opgetrokken tusschen Inlanders en Chinezen, n.m. de invoering van het passenstelsel. Gelukkig daarom, dat nu het passenstelsel weer is afgeschaft en de vriendschap en broederschapsbanden weer kunnen worden aangehaald. En dit is noodig in het belang van beide rassen en in het belang van den vooruitgang van Azië, van Java. Schrijver is daarom zoo blij, dat er te Solo reeds stoffelijke bewijzen van dien broederschapsband tusschen Inlanders en Chinezen bestaan in een begrafenisvereniging, onderling ondersteuningsfonds: *Tay Tong Huco* voor Chinezen en voor Inlanders. Ook gaat het gerucht, dat die vereniging andere soortgelijke Inlandsche verenigingen in zich wil oplossen, om een groote en krachtige vereniging te kunnen vormen. Van harte hoopt schrijver, dat het gelukken zal.

Restaurant VAN DER PIJL

PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant

„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & &

Hôtel „de Oude Doelen”

en

Pavillon „Oude Doelen”

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

Restaurant de tout première ordre.

Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert

American Bar Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout.

Dejeuners, Dinners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

MAISON VAN RIJN

Prins Hendrikstraat 28 - DEN HAAG - Tel. H. 4060

Uitzenden van Dinners
van af 90 cent.

Meermalen bekroond. C. JENNER

RESTAURANT 1e ETAGE, Ingang No. 17. Tel. Int. 2479
Plat du jour Dinners A la carte

RESTAURANT KNAPPSTEIN
VLAMINGSTRAAT 15-17 - 's-GRAVENHAGE
PARTERRE - LUNCHROOM, INGANG No. 15. KOUDE EN WARMESPIJZEN

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Dinners en Soupers.

KOUDE EN WARMESCHOTELS. J. H. M. KOETS

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Mais uit Zuid-Afrika.

In den tijd dat de voedingsnood in ons land het grootste was, heeft Zuid-Afrika zich 't broederland bij uitnemendheid betoond. Het besloot aan de behoeftigen in Nederland een volksgave van 1000 ton mais te schenken. Nadat bericht ontvangen was, dat onze regering het aanbod erkentelijk aanvaardde, werd er terstond werk van gemaakt om de lading hierheen over te brengen. Van Britsche zijde werd niet voldoende medewerking ondervonden om 't goede voornemen dadelijk tot zijn recht te doen komen. Eerst den 6en Juni j.l. heeft de „Boeton” van de Mij. „Nederland” 900 ton te Amsterdam kunnen aanvoeren, het overige zal per „Medan” van de Rott. Lloyd naar Rotterdam worden gebracht. De honger nijpt niet meer zoo scherp als een jaar geleden, maar welkom is 't geschenk nog in hooge mate. De erkentelijkheid is door de ongewilde verdraging niet verminderd; mocht 't in ons vermogen zijn, dit hartelijk en als met een krachtigen handdruk en met een geroerd gemoed aan 't broedervolk toe te roepen.

Bij de aankomst van de „Boeton” was de Nederl. regering vertegenwoordigd door de H.H. Lovink en Stipriaan Luisius, die evenals prof. Pont, voorzitter van de Ned. Zuid-Afr. Ver., en de heer Duprees, voorzitter van de Zuid-Afr. Studenten Ver., de gevoelens van erkentelijkheid en waardeering vertolkt hebben, maar wij hopen, dat ook in den eenen of anderen vorm een uiting van ons volk zelf daaraan nog kracht zal bijzetten.

De Zuid-Afrikaners te Parijs.

De nationalistische afvaardiging onder generaal Hertzog heeft Parijs dan toch bereikt en heeft een vrij lang onderhoud gehad met Lloyd George. De deputatie gaf als haar voornaamste doel aan het herstel der voormalige Z. Afr. republieken. Lloyd George antwoordde, dat de Z. Afr. Unie niet door een van twee elementen, waarop zij berust kan worden ontbonden. De leden der deputatie zijn sedert meerendeels in Nederland aangekomen. Ons is niet bekend in hoever zij eenige voldoening hebben van de op zich genomen taak.

Koloniale vertegenwoordigers in de Kamer.

De Fransche Kamer van afgevaardigden heeft met een uiterst kleine meerderheid het voorstel verworpen om aan Indochina 2 vertegenwoordigers te geven, t.w. 1 voor Annam-Tongkin en 1 voor Cambodja-Laos, welke dan met die voor Cochinchina, dat er reeds 1 heeft, een drietal voor Fr. Azië zouden hebben gevormd. Zou deze kwestie onder alle omstandigheden onze aandacht volle verdienen, zij heeft thans bijzondere actualiteit, doordien zij bij de behandeling der Indische begroting voor 1919 ook voor de Nederlandsche koloniën aan de orde is gekomen. Het initiatief was echter in Frankrijk en in Nederland van geheel tegenovergestelde oorsprong. Werd bij ons officieel 't eerst van de zaak vernomen in 't door de Tweede Kamer over de begroting opgemaakte Voorloopig Verslag en leidde de verdere bespreking tot de toezegging van den Minister van koloniën, om de gedachte te onderwerpen aan het oordeel der commissie, die ingesteld is om over Grondwetsherziening te adviseeren, bleef bij ons de kolonie zelf dus vreemd aan den uitgedrukten wensch. In Frankrijk kwam deze uit de koloniën zelf. Petities circuleerden in Hanoi en andere groote plaatsen, de Ligue tonkinoise des droits de l'homme nam de leiding en bracht den algemeenen wensch ter kennis van 't Parlement.

Zou aan deze actie dus meer innerlijke waarde zijn toe te kennen, door een andere tegenstelling niet de bedoeling van hetgeen de Nederlandsche woordvoerders willen, komt het Fransche voorstel in betekenis toch weer lager te staan. Zij, die op het Binnenhof om Indische afgevaardigden vroegen, wilden daardoor de stem van den Indiër zelf in de Kamer hooren. De Fr. kolonist beklagt zich echter, dat hij door 't moederland te verlaten zijn stem kwijt raakt. De Franschman in een gedeelte van Azië mag zijn geld en gezondheid ten offer brengen, recht van meespreken over den algemeenen gang van zaken heeft hij niet meer. Hij spannt zich meer in en kan van meer nut voor zijn land zijn dan eenig burger in 't moederland, maar zoodra hij vijf weken zee tusschen zijn standplaats en Marseille legt, verliest hij dit burgerschapsrecht, alsof hij een ontfermd veroordeelde ware. Hiertegen kwamen de Fr. in hun voorstel aan 't Parlement op en zij beschouwden zich daarbij als de aangewezen woordvoerders voor de belangen der inl. bevolking, en als de mannen van den daad om den rijkdom van Indochina tot zijn recht te doen komen. Waar zij het gemis van een vertegenwoordiging van de kolonie en het ontnemen van hun stemrecht als een onrecht hebben beschouwd, zal de afwijzing van hun aanzoek hen zeer grieven. De tegenover hunne motieven gestelde beschouwingen zullen daarvoor geen troost bieden. Men was van oordeel, dat een of enkele députés 't geluk van de kolonie of het protectoraat niet zullen uitmaken. Indochina heeft behoeft aan Fr. geld, Fr. ondernemingsgeest. Fr. moet deze naar Azië zenden, daarvan hangt de toekomst meer af dan van de zending van eenige heeren uit Azië naar 't Palais-Bourbon, om daar mee te doen aan de politiek.

Wat ons betreft, wij zien tusschen deze eischen van de practijk en een koloniale vertegenwoordiging wel degelijk verband, maar wij meenen dat Aziatisch Fr. ook nog wel behoefte heeft aan iets anders dan Fr. geld en Fr. ondernemingsgeest, namelijk aan de erkentelijkheid dat de Fr. kolonisten niet als de vertegenwoordigers van 't geheele belang der bevolking mogen worden beschouwd. Zelfs als het voorstel aangenomen ware, zou de democratische grondslag er aan ontbreken hebben en zou 't als voorbeeld ter leering voor de Nederlandsche politiek van weinig waarde zijn geweest. Het heeft toch in zoover rechtstreeks betekenis, dat er uit blijkt, hoe de wensch om zelf mee te spreken over de wetten, die de koloniën betreffen, ook in de daarvan nog uitgesloten Fr. koloniën opkomt. Door te gevallen beslissing is het vraagstuk momenteel afge-

voerd van de dagorder der Fr. Kamer, maar in onzen tijd is daarmee niet 't laatste woord gezegd. Eerder is te verwachten, dat het verzoek als een eisch terug zal komen en dan zal de inheemsche bevolking wel aan de Fr. kolonisten te verstaan geven, dat zij zelf ook in ruimer mate wensch mee te spreken. Daar voor ons land 't vraagstuk nog brandend is, meenen wij hier over de vertegenwoordiging van de andere Fr. koloniën 't een en ander te moeten mededeelen.

In de Fr. Kamer van afgevaardigden heeft Algerië, dat als een deel van Fr. wordt beschouwd, 6 députés, en hebben de koloniën er samen 10. Hiervan kiezen Martinique, Guadeloupe en Réunion er elk twee, Fr. Indië, Guyana, Senegal en Cochinchina er elk één. 't Beginsel van algemeen kiesrecht geldt er in naam, maar 't is tot de hoofdplaatsen beperkt. De afgevaardigden zijn meerendeels Franschen, welke hun mandaat aan een verkiezingsactie danken en van wie enkelen nooit in de kolonie geweest zijn, die zij vertegenwoordigen. De heer Digne, neger-député, bewijst echter dat 't ook wel anders kan zijn. Daar de regeling is vastgelegd in de wet van 1889, zijn de jongere koloniën zonder vertegenwoordiging gebleven. De poging om in die leemte te voorzien, is nu mislukt. De Senaat heeft onder zijn 300 leden 3 uit Algerië en 4 voor de koloniën gekozen door Martinique, Guadeloupe, Réunion en Fr. Indië.

In Nederland is nu en dan een stem opgegaan om Indië in de Volksvertegenwoordiging een plaats te geven. Dit werd verdedigd zoowel omdat 't ontnemen van 't kiesrecht aan den kiezer, die naar de koloniën vertrekt, onbillijk wordt geacht, als opdat aan de bevolking van overzeesch Nederland stem zou worden gegeven bij de samenstelling der wetten, die de koloniale politiek richten en beheerschen — ik vind b.v. artikelen t.z. in de „Avondpost” van 1903 en in de „N. R. Ct.” van 1907. — Pakken deed 't denkbeeld hier niet. In Indië kwam sedert meer politiek leven. Met 't idee der niet-ambtelijke leden in den R. v. Indië, met de invoering van gemeenteraden, met 't ontstaan van krachtige politieke partijen onder de inlanders ontwaakte 't politieke bewustzijn. In den Volksraad kwam eindelijk de stem van den Indiër aan 't woord om invloed uit te oefenen op de begroting voor O. I.

Tegelijkertijd konden in Nederland 't algemeen kiesrecht en de evenredige vertegenwoordiging hun uitspraak doen. Meer dan ooit bleek nu, hoe de Nederlandsche kiezer aan 't eigenbelang den voorrang geeft en hoe hij 't koloniaal belang niet onder dat eigenbelang rangschikt. Vond 't vroegere stelsel steeds eenige districten, die de Kamer een Indische specialiteit toedachten, nu moet de 2e Kamer 't met één eenige kenner van O. I. stellen. Wel koos zij zich dezen weer tot voorzitter, maar dit verhoogt zijne beteekenis als specialiteit niet, daar de voorzitter, indien hij spreker wil worden, van zijn verheven zitting moet afdalen.

Onder den drang der adviezen, die in den Volksraad vernomen zijn, en door het gemis van deskundigen in de Kamer, is uit haar midden zelf de vraag opgegaan om Indische afgevaardigden en 't was de eenige Indische specialiteit, Mr. Fock, die deze wenschelijkheid 't eerst vertolkte. 't Moet o.i. verwondering baren, dat hiertegen 't krachtigst is ingegaan door leden van democratische gezindheid. Vrijwel alles, wat aangevoerd is voor en tegen 't vrouwenkiesrecht, nu juist door alle partijen aanvaard, is ook te pas te brengen ten opzichte van een vertegenwoordiging van de koloniën. Maar tegen deze vertengew. bestaan meer bezwaren en deze wegen voorhands blijkbaar nog 't zwaarste.

Vermoedelijk zal niet alleen de commissie voor Grondwetsherziening zich, op verzoek van minister Idenburg, met de kwestie inlaten, maar zal ook de commissie Carpentier Ating, welke den Gouverneur-Generaal te adviseeren heeft over de grondslagen van ons koloniaal stelsel, aandacht er aan wijden. 't Komt ons niet onwaarschijnlijk voor, dat een middenweg te vinden is, waardoor de nu uiteenloopende zienswijzen tot elkander kunnen worden gebracht.

Meermalen is de opmerking gehoord, dat de Kamer de overstelpende materie van onderwerpen niet meer naar den eisch van den tijd kan behandelen. De remedie wordt gezocht in 't instellen van commissiën van deskundigen, welke een orgaan van de Kamer zullen worden, zonder deze iets van hare verantwoordelijkheid te ontnemen. Indien de staatscomm. tot Grondwetsherziening de oplossing der te wijzigen Kamerwerkzaamheid in die richting mocht zoeken, zou daar de plaats zijn voor vertegenwoordigers uit Indië. Deze zullen dan door Indië zelf moeten worden aangewezen en het hiervoor aan te nemen stelsel kan weer verkregen worden van de reeds ingestelde Indische regeringscommissie.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

1619 — Batavia — 1919.

Als vervolg der opgaven in vorige Kol. Weekbladen, zij nog melding gemaakt van de volgende bijdragen over de herdenking van de grondlegging van Batavia in 1619.

10. Een artikel van den hr. A. de Braconier in het voorlaatste Nr. van de zgn. „Groene Amsterdammer”.

20. Een bijdrage van Dr. E. B. Kielstra in het Juni-Nr. van „Onze Eeuw”, waarop speciaal de aan-

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kotaradja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai. 130

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

BEROOVING

Wij verzekeren U tegen alle schade, tengevolge van het op eenigerlei wijze verloren gaan van Effecten, Bankpapier, Specie en andere Geldswaarden, zich bevindende in handen van Uw personeel.

GUNSTIGE VOORWAARDEN.
BILLIJKE PREMIE.

VEREENIGD ASSURANTIEKANTOOR

Plein 17a Den Haag
Tel. H. 680.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 125 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

GESTORT KAPITAAL . . . f 4.050.000.—
RESERVE ca. f 850.000.—

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden. 73

Kapitaal f 35.000.000.- Reserven f 17.400.000.-

HAAGSCHE Assurantie..... BRAND enz. 1805 Compagnie voor BRAND van 1805

Aanvragen om een Agentschap aan de Directie
Hoofdkantoor: Bezuidenhout No. 1, Den Haag 59

BRAND - BEDRIJF - INBRAAK

dacht wordt gevestigd, wijl de schr. hier een zeer heldere uiteenzetting geeft van de gebeurtenissen, welke voorafgingen aan de verovering van Jacatra.

30. Een artikel van den hr. Ch. R. Bakhuizen van den Brink in het Juni-Nr. van „Neerlandia”, waarin in de eerste plaats (bij diens portret) de verdiensten van Coen als Nederlander worden geschetst.

40. Een opstel, ondertekend v. H., in het 7-Juni-Nr. van de „Wereldkroniek”, met illustraties, die betrekking hebben op de kranslegging door H. M. de Koningin, te Hoorn op 30 Mei j.l.

Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische Cultures.

Van den onder redactie van Dr. H. C. Prinsen Geerlig's verschijnenden tweeden druk van Dr. K. W. van Gorkom's standaardwerk over de Oost-Indische cultures zijn verschenen 1) afl. 50 en 51, waarmede d. III wordt afgesloten en het geheele werk compleet is. Deze afl. bevatten het slot van Prof. Dr. A. H. Berkhout's bijdrage over de Indische houtsoorten en verder de beschouwingen van Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., over de boschproducten, alles door tal van illustraties verduidelijkt. Een uitvoerig, handig register aan het slot vergemakkelijkt het zoeken naar een of ander onderwerp.

Gegevens over Boni.

Naar aanleiding van een N. I. P. A. bericht, dat in Boni door de afd. Landbouw-economie van het Dep. van L. N. en H. uitgestrekte terreinen zijn ontdekt, geschikt voor het aanleggen van cultuurondernemingen, deelt het Nr. van 5 Juni der „Handelsberichten” het een en ander mede over deze landstreek op Celebes. Voor de bijzonderheden naar dat stukje verwijzende, wordt hier alleen vermeld, dat om gronden voor landbouwdoeleinden in Boni te verkrijgen, men zich dient te wenden tot het Inlandsche Zelfbestuur, hetwelk onder leiding en toezicht van het Ned.-Indisch bestuur rechten op den grond verleent bij zoogenaamde landbouwconcessies voor ten hoogste 75 jaren.

Enkele cijfers uit het Onderwijsverslag over 1917.

Aan het verslag van het onderwijs in Ned.-Indië over het jaar 1917, wordt het volgende ontleend. Totaal is in dat jaar voor het onderwijs uitgegeven ruim 21 miljoen gulden, waartegenover stond 2 miljoen aan ontvangsten. Van die 21 miljoen is 13 miljoen besteed voor het Europeesch en 8 miljoen voor het Inlandsch lager onderwijs. In geheel Indië bestaan 10.000 scholen waaraan 12.000 leerkrachten werken en waar ruim 800.000 kinderen onderwijs ontvangen. Van de leerkrachten waren 1821 Europeaan en ruim 10.000 Inlanders; onder de 800.000 leerlingen waren 27.000 Europeesche, 778.000 Inlandsche en 10.000 vreemdelingen.

Neerlandia.

Behalve het hierboven reeds genoemd artikel van den hr. Bakhuizen van den Brink, bevat het Juni-Nr. van Neerlandia nog een causerie, ondertekend v. L. (Ds. W. van Lingen) over de „verbroedering van Oost en West”, zoomede een stukje van den hr. Fr. Oudschans Dentz over de koloniale boekerij te Paramaribo, welke — vooral ook door de bemoeiingen der groep Suriname van het Alg. Nederlandsch Verbond — meer aan haar doel zal kunnen beantwoorden dan tot dusverre het geval is geweest.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Juni-afl. opent met een artikel van den hr. J. G. Doorman „Eenige staaltjes van lijfstraffelijk recht uit het oude Indië”, hetwelk de toenmalige ruwe zeden typeert. Zij die vermaak scheppen in de beschrijving van ophangen, onthoofden, geeselen, worgen, brandmerken, verminken, te pronkstellen, kielhalen, of hoe die wreede straf oefeningen ook mochten heeten, kunnen zich verlustigen in deze bloemlezing.

De ir. H. Maclaine Pont houdt eene beschouwing over de in 1914 te Semarang gehouden Koloniale Tentoonstelling. Met de door schr. aangetoonde gebreken en leemten in den opzet en de uitvoering kan men zijn voordeel doen bij een eventueel in de toekomst te houden tentoonstelling in Indië.

Verder besluit Dr. G. Krause zijn leerrijk en mooi geïllustreerd artikel over het pasarleven op Zuid-Bali.

Rubber-literatuur.

Onderzoek naar de practische bruikbaarheid van een nieuw apparaat ter bepaling van het rubber-gehalte van latex, door ir. J. C. Hartjens. — Selectie en uitdunning. Voordracht, door Dr. A. A. L. Rutgers. — Latex en rubber van onder- en bovensnede, door Dr. O. de Vries. — Invloed van verandering van tapvlak op latex en rubber, door Dr. O. de Vries. — De structuur van het melksapvatstelsel bij Hevea, door Dr. W. H. Arisz. — De bruine binnenbastziekte van Hevea Brasiliensis, door R. D. Rands. (Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië. April 1919).

Over de Nederlandsche en de Indische rubbermarkten na den oorlog, keuring van rubber, enz. (Primrose, 19 Mei 1919).

Verder zie men een opgave van literatuur over rubber in de „Indische Mercur” van 6 Juni 1919, bl. 423, waarin het bovenstaande nog niet is opgenomen.

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties.

Het Juni-Nr. brengt verschillende korte berichten, waarvan we speciaal vermelden: Onze zendelingen te Tobelo (Halmahera). — De kweekschool te Raja (Deli), door G. Smit. — In memoriam. Zending Ph. H. C. Hofman. — De zendingwoning te Hollandia aan de Humboldtbaai (Noord-Nieuw-Guinea).

In- en Uitvoer.

No. 23 (van 4 Juni) bevat een drie-tal Indische bijdragen; de hr. P. M. van Bosse schrijft over „De Nederlandsch-Indische mijnbouw”. Na gewezen te hebben op de vele nuttige mineralen welke de Indische bodem bevat of nog zal blijken te bevatten waarschijnlijk, klaagt schr. over den weinigen steun welke de parti-

culiere ontginning in het algemeen van den Staat geniet Om de eigen woorden van den hr. v. B. te gebruiken: „Eigenaardig is het nu dat de mijnbouw... sinds jaren niet alleen geen aanmoediging noch steun van regeeringswege mocht ondervinden, maar zelfs niet eens meer passieven, doch vaak zelfs actieven tegenstand ondervond.”

Het tweede artikel is van Dr. C. te Lintum, en handelt over Batavia als haven- en handelsstad (slot van het vorig nummer).

Dr. A. Groothoff eindelijk, besluit zijn beschouwingen over kina en kinine op Java.

Korte Berichten.

Nr. 17 van den 9en jaarg. der „Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel” bevat het vervolg der artikelenreeks: De handelsbeweging van Nederlandsch-Indië met den Australischen Statenbond; en van: De markt van eenige Ned. Indische producten te Amsterdam in 1917.

Voorts een kennisgeving dat als No. 2 der publicaties van de Afd. Handel over het jaar 1919 is verschenen een geschrift over sago en sago-producten in Ned.-Indië.

Orgaan van de N.-I. Officiersvereniging.

Uit den inhoud van de April-afl.: In memoriam G. Berenschot, kapitein der Inf. (geb. 10 Aug. 1884 te Padang Pandjang, overl. 24 Febr. 1919 te 's-Gravenhage), door F. T. — Een en ander over het Amerikaanse leger, door K. — Nogmaals! Moeten wij anders worden! door C. K. — Vereenvoudiging der Compagnies-administratie, door B. — De militaire groet, door R. S. — Memorie betreffende wijziging en vereenvoudiging der compagnies-administratie, door Hansen e.a. — Iets over den geldelijken toestand van het weduwen- en weezenfonds, door F.

De Indische Mercur.

In No. 23 één artikel, n.l. van Dr. H. C. Prinsen Geerlig's: Kroniek van de voortbrenging en verdeling van suiker (vervolg); overigens de vaste rubrieken.

Mede over suiker en wel de productie er van op Java in 1918, handelt een opstel in „De Suikerindustrie” van Mei j.l.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 10 houdt o.a. in: Papoea's (vervolg), door N. — Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch moerasland (vervolg), door P. te Wechel. — Fragment, door Edy Donkers (vervolg).

De Java-Post.

Onder andere bijdragen brengt No. 17 het vervolg van Pr. Geurtjens „Gekrabbel over Tanimbareesch gebabel” (Tweede reeks, No. III).

De Suikerindustrie op Java.

Van de hand van Prof. Mr. J. C. Kielstra is verschenen (bij A. Ophorst te Wageningen) een brochure, getiteld: De suikerindustrie op Java en hare behoefte aan grond.

Schr. neemt als uitgangskunt de grondhuur-kwestie; z.i. is het door velen ingenomen standpunt „dat in het algemeen gesproken, er eerst dan voor den inlander voordeel in gelegen zou zijn, zijn grond in huur af te staan, indien de daaraan verbonden voordeelen minstens even groot of iets grooter zijn dan die welke hij kan behalen door den grond zelf in bewerking te nemen”, verkeerd, want het zal den inlandschen grondbezitter nooit gelukken een zoo grooten oogst van den grond te verkrijgen als de Europeesche huurder thans bekomt. Daardoor komen vele miljoenen welke anders niet verdiend zouden worden, de inlandsche bevolking ten goede. Het streven om de suiker-industrie te dwarsboomen, een streven dat niet uitsluitend tot uiting komt bij den inlander alleen, acht schr. dan ook om verschillende redenen onbillijk en ongemotiveerd.

Maandblad Ned. Vereeniging van Ingenieurs.

In jaarg. 1919 (blz. 40 vgg.) een artikel van F. Wind, naar aanleiding van den voor den indischen dienst in het leven geroepen arbeidsbeurs.

Voor postzegelverzamelaars.

Het Nederl. Tijdschr. voor Postzegelkunde (jaarg. 1919, blz. 33 vgg.), bevat een art. van H. Y. Gatsonides: „Iets over het verzamelen van tanding-varianten en de keuring van tandingen aan zegels van Nederland en koloniën.”

Herdenking der stichting van Singapore.

Op 6en Febr. van dit jaar was het 100 jaar geleden dat de geniale Thomas Stamford Raffles op het eiland Singapore den grondslag legde voor de stad van dien naam. Hoewel van Nederlandsche zijde deze vestiging met leede oogen werd aangezien en het recht er van werd betwist, berustte men tenslotte in de zaak. Aan de herdenking dezer gebeurtenis met haar verstrekkende gevolgen, immers Singapore heeft zich sedert ontwikkeld tot een belangrijke plaats, het handels-emporium van Oost-Azië, is weinig aandacht geschonken, althans door de Nederlandsche periodieke pers; alleen vonden we een artikelenreeks „Singapoera, 1819—6 Febr. 1919” in het Weeknummer van het Bataviaasch Nieuwsblad (No. 31—34) en een geïllustreerd historisch overzicht „Het honderdjarig jubileum van de stichting van Singapore” in de Juni-afl. van „De Kroniek”, beide geschreven door den hr. J. P. Koster.

Mededeelingen.

Van de Redactie-Commissie:

Op Maandag 16 Juni 1919 des avonds te 8 uur, zal een groote openbare bijeenkomst worden gehouden in het gebouw de Ruijterstraat 67, waar mej. Suze Groshans en de heer J. D. Ros zullen spreken over: *De Tentoonstelling en het Congres „Opvoeding van de jeugd boven den leerplichtigen leeftijd”*, waaraan ook een Koloniale Afdeeling verbonden zal zijn. Toegangsprijs 10 cent.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 67.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Assen Harlem Heerenveen Heider (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogeveen Hulst Katwijk Leenwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Purmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	---	---

**DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND**

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-106.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank.

Hoofdk.: N.-Z. Voorburgwal 65 (Geb. Unicum), A'dam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars. 95

TAAMS & KEYSER

Bankstraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN. 123

Speciale afdeling Incourante Fondsen.

Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan. 83

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumerieën, eau de cologne, patent-medicijnen.

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 21a - 'S-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging	3	0/0
Met 3 maanden opzegging	3 1/2	0/0
Met 1 jaar opzegging	4	0/0

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.

ADVIES BIJ BELEGGING. 52

1) Amsterdam, J. H. de Bussy.

Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM. Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Gouvernements-arts.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat voor de betrekking van Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië vermoedelijk 20 en voor die van officier van gezondheid der 2de klasse bij het leger aldaar 25 studenten in de geneeskunde aan de Nederlandsche Universiteiten in opleiding kunnen worden genomen, overeenkomstig de bepalingen van het Koninklijk besluit van 2 Maart 1918 no. 16 en van de bij de beschikkingen van den Minister van Koloniën van 7 Maart en 17 April 1918 en 24 April 1919 nos. 7, 4 en 37, vastgestelde regeling, waarvan kosteloos exemplaren bij voormeld Departement zijn te verkrijgen. (Voor opleiding voor de eerstgenoemde betrekking kunnen ook vrouwelijke studenten in aanmerking komen). Gegadigden behooren zich onder overlegging van de gevorderde bescheiden vóór 1 Augustus 1919 bij gezegd verzoekschrift, te wenden tot het Departement van Koloniën.

(Nederl. Staatscourant van 28 Mei 1919, no. 123).

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1918.

1. Algemeene toestand.

De belemmerende toestanden voor den vooruitgang van de Vereeniging ondergingen in 1918 geen verbetering; werden zelfs in sommige opzichten nog slechter. Wel maakte in November de wapenstilstand een einde aan het menschonteerdend bedrijf van den Europeeschen oorlog, maar hij bracht niet dadelijk verlichting op economisch en sociaal gebied. Het spreekt dus van zelf, dat een en ander van invloed is geweest op onze werkzaamheid. Evenwel, met de beperkte middelen werd gedaan wat mogelijk was en met dankbaarheid mag hier worden gewezen op den milden steun van de Regeering, die ons niet alleen de jaarlijkse subsidie van f 3000.— schonk, doch door hare onbekrompen geldelijke hulp ook in staat stelde om een lang gekoesterden wensch — de stichting van een Tehuis voor Nederlandsch-Indische bedienden in Nederland — tot uitvoering te brengen.

2. Leden.

Het aantal leden ging in het afgelopen jaar met 104 achteruit en bedroeg op 31 December 1918: 2447.

3. Hoofdbestuur.

Door de stichting van een nieuwe afdeling te Deventer, is een lid aan het Hoofdbestuur toegevoegd. De heer Dr. H. H. Zeylstra Fzn. werd tot vertegenwoordiger van deze afdeling in het Hoofdbestuur aangewezen.

In de jaarlijkse algemeene vergadering van 6 Juli 1918 werden de navolgende leden van het Hoofdbestuur, die ingevolge het bepaalde in de eerste alinea van artikel 11 Huishoudelijk Reglement, aan de beurt van afreden waren, herkozen: J. P. T. J. Brondgeest (Haarlem), J. H. Calmeyer (Apeldoorn), Mevr. Douair, Jhr. C. Clifford Kocq van Brengel (Gronlofs (Breda), F. E. Luitjes (Nijmegen) en Dr. Dr. C. F. Schoch (Amsterdam); terwijl in de plaats van den heer Prof. Dr. J. F. van Bemmel (Groningen), die zich niet herkiesbaar had gesteld, werd gekozen de heer H. F. Tillemans, en in de plaats van den heer C. Monod de Froideville (Studenten-afdeling te Leiden), die wegens vertrek naar Oost-Indië moest aftreden, de heer C. F. Lekkerkerker.

Het Hoofdbestuur was op 31 December samengesteld als in bijlage A is aangegeven.

4. Afdelingen.

Het aantal afdelingen werd met één vermeerderd. De Vereeniging „Landbouw-Museum” te Deventer trad nl. in haar geheel toe als afdeling van de Vereeniging „Oost en West.”

De Vereeniging telt thans de 13 navolgende afdelingen: Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, Deventer, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht, benevens een Studenten-afdeling te Leiden.

Voor de veranderingen in de besturen der afdelingen en verdere bijzonderheden zij verwezen naar hare in het „Koloniaal Weekblad” opgenomen verslagen. 1)

5. Vergaderingen.

De wekelijksche vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur hadden geregeld plaats.

1) Amsterdam 12-6-19, no. 24, Apeldoorn 10-4-19, no. 15, Arnhem 12-6-19, no. 24, Breda 24-4-19, no. 17, den Haag 10-4-19, no. 15, Haarlem 24-4-19, no. 17, Leiden 19-6-19, no. 25, Nijmegen 10-4-19, no. 15, Rotterdam 19-6-19, no. 25, Utrecht 19-6-17, no. 25.

Hoofdbestuurvergaderingen werden gehouden op 4 Mei, 6 Juli en 30 October.
De jaarlijkse algemeene vergadering had op 6 Juli te Apeldoorn plaats.

6. Stichtingen, Commissiën en Fondsen.

Zoals reeds opgemerkt, was het ons door den steun van de Regeering mogelijk tot de stichting van een Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden te 's-Gravenhage over te gaan. Daartoe werd het perceel van Boetzelaerlaan 2 te 's-Gravenhage aangekocht en geheel voor het doel ingericht.

De leiding over deze stichting is opgedragen aan een Commissie van Beheer, bestaande uit de navolgende leden: R. Zuyderhoff, voorzitter, Mevrouw D. Raedt van Oldenbarneveldt van Maarseeven, H. V. Baron Bentinck, G. Hennus en Dr. G. A. Rademaker. De heer G. J. Oudemans is als gedelegeerde van de Regeering aan de Commissie toegevoegd, terwijl aan Mevrouw M. ten Bosch-Boscher, als blijk van waardeering voor al hetgeen zij gedurende tal van jaren voor de in Nederland vertoevende Nederlandsch-Indische bedienden heeft gedaan, het Eere-voorzitterschap daarvan werd aangeboden, welke onderscheiding door haar is aanvaard.

Het beheer is toevertrouwd aan den heer en mevrouw de Munnik.

Het Tehuis draagt den naam „Persinggahan” en heeft tot doel: Onderkomen en verzorging te bieden aan Inlanders van den dienstbaren stand uit Nederlandsch Oost- of West-Indië, die door bijzondere omstandigheden buiten betrekking zijn geraakt, een gezellige plaats van samenkomst te zijn voor alle in den Haag vertoevende Indische dienstbaren en een kantoor waar deze menschen steeds raad en voorlichting kunnen ontvangen. Bovendien zal het een soort arbeidsbeurs voor deze lieden kunnen worden.

Door de tijdsomstandigheden ondervonden verbouwing en inrichting zooveel vertraging, dat de opening van het Tehuis niet meer in het verslagjaar kon plaats hebben.

De Vereeniging heeft thans de navolgende stichtingen, commissiën en fondsen:

- de Inlichtingendienst;
- het Tehuis voor Nederlandsch-Indische Bedienden „Persinggahan”;
- de Studie-Commissie;
- de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad;
- de Commissie voor West-Indië;
- het Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen.

Voor den stand van deze instellingen en hare werkzaamheden zij verwezen naar de betreffende, in het Koloniaal Weekblad gepubliceerde verslagen. 2)

De exploitatie van het orgaan der Vereeniging „Het Koloniaal Weekblad”, was bevredigend. Hoewel door de tijdsomstandigheden de exploitatiekosten ruim f 6000.— hooger waren dan het vorige jaar, behoefde geen hogere bijdrage van de kas van het Hoofdbestuur te worden gevraagd. Dit was in de eerste plaats te danken aan onzen ijverigen verzorger van de advertentiën, De redactie blijft er op bedacht om het blad steeds belangwekkender te maken. Haar pogingen worden meer en meer beloond door de toezending van bijdragen, hetgeen voor haar een bewijs mag zijn van een verhoogde belangstelling. Hier zij weder dank gebracht aan hare trouwe medewerkers.

Het „Fonds voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende Indische jongelieden” werd opgeheven, omdat de Vereeniging is toegetreden tot het „Centraal Comité voor opleiding van Indische jongelieden in Nederland”, dat door de Vereenigingen „Oost en West”, „Julianafonds”, „Max Havelaarfonds”, „Nederl. Indische Onderwijs- en Studiedieks” en „Tjandistichting” werd gesticht om samenwerking op dit gebied te verzekeren.

7. Verdere werkzaamheden.

a. Op uitnodiging van het „Nationaal Secretariaat”, werd in bespreking getreden over een mogelijke uitbreiding en centralisatie van de propaganda voor onze koloniën in Nederland. Een, met den voorzitter van genoemd Secretariaat, den heer H. van de Rivière, gehouden Hoofdbestuurvergadering leverde echter geen resultaat op, omdat de zaak nog niet voldoende was voorbereid. Sedert had zij ook nog geen voortgang.

b. Op de in 1918 door het Hoofdbestuur uitgeschreven prijsvraag voor een Indisch toneelstuk, waarvoor tot ultimo Juni 1918 inzendingen werden ingewacht, zijn drie antwoorden ingekomen, t.w. 1. „Anopheles”, Indisch toneelstuk, 2. „Sutasoma”, toneelstuk, en 3. „De Associatie”, toneelstuk.

De door het Hoofdbestuur benoemde Jury, bestaande uit de heeren J. P. Heyligers, A. T. A. Heyting en L. A. Rademaker, benevens de leden van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, kende den eersten prijs van f 250.— toe aan het toneelstuk „Anopheles” van Mevrouw M. C. Kooy-van

2) Commissie voor West-Indië, 5-6-19, no. 23, Studie-Commissie 5-6-19, no. 23, Inlichtingendienst, 26-6-19, no. 26.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendikkade 79. 90
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 34.410.500.—
Reservefonds 22.940.000.—
Bijzondere Reserve 2.000.000.— 69

ALLE BANKZAKEN

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Gredietvereeniging 1853.

ALLE BANKZAKEN. 107

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.— Twintig Kantoren

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40
BREDA

Telefoon Intere.
No. 315. 38

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

C. HOYNG

SPIJSTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.

Garantie voor gave overkomst.

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

Zeggelen. Over de opvoering van het stuk wordt met een der Nederlandsche tooneelgezelschappen onderhandeld. Waar de programma's voor het speelseizoen 1918—1919 reeds waren opgemaakt, zal de opvoering moeten wachten tot het speelseizoen 1919—1920.

c. Aan een in de jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging uitgesproken wensch om uitbreiding te geven aan de door de Vereeniging te voeren propaganda, werd in de daarop volgende Hoofdbestuursvergadering in zoverre gevolg gegeven, dat een commissie werd benoemd, om het Hoofdbestuur van voorlichting te dienen omtrent hetgeen ten deze te doen is en met dat doel een programma van plannen aan het Hoofdbestuur voor te leggen. De heeren J. P. T. J. Brondgeest, E. Cuyppers en S. van Lier Ezn., die uitgenoodigd werden om in deze commissie zitting te nemen, aanvaardden hunne benoeming.

d. Het Hoofdbestuur, van oordeel, dat op de 2e Jaarbeurs te Utrecht de koloniën niet voldoende tot hun recht waren gekomen, overwoog het denkbeeld, of de Vereeniging „Oost en West” ook iets zou kunnen doen om hierin op de een of andere wijze voor de volgende Jaarbeurs verbetering te brengen. Het wendde zich daartoe tot den Raad van Beheer van de Jaarbeurs met het verzoek om te mogen vernemen of — en zoo ja, in welke richting de vereeniging hare medewerking zou kunnen verlenen. De bedoeling werd echter verkeerd opgevat, in dien zin, dat de Vereeniging zelve op de Jaarbeurs wilde exposeeren, hetgeen niet in de bedoeling lag. Intusschen verliep de tijd, zoodat van eenige werkzaamheid in dat jaar geen sprake meer kon zijn, gesteld al dat de omstandigheden overigens hadden kunnen medewerken, wat echter met reden kon betwijfeld worden. Een betere tijd is thans aangebroken.

Van het Ministerie van Koloniën ontvingen wij vergunning om, voor de propaganda van de Vereeniging, onze reclamemiddelen in het Regeerings-paviljoen neder te leggen.

e. Namens de geïnterneerde Vlamingen te Harderwijk, werd door den geïnterneerde, den heer H. Picard, tot de Vereeniging het verzoek gericht om, zoo mogelijk, middels lezingen of voordrachten, de kennis omtrent de Nederlandsche koloniën bij de geïnterneerden te verhoogen. Dit van belangstelling getuigend verzoek werd met genoegen ontvangen. Waar echter de Vereeniging was aangesloten bij het „Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen”, welke juist door verschillende vereenigingen was opgericht om in deze richting eenheid te brengen, achtte het Bestuur het beter, de uitvoering over te dragen aan dat Comité, dat daartoe gaarne bereid was.

f. Ter verbreiding van de kennis in Nederland omtrent onze koloniën, werden door onze afdelingen lezingen en voordrachten over koloniale onderwerpen georganiseerd, terwijl, in samenwerking met het „Centraal Comité voor Indische Lezingen en Leergangen”, op verschillende plaatsen, waar die afdelingen gevestigd zijn, goedgeslaagde Indische leergangen voor onderwijzers werden gehouden.

g. Een ruime verspreiding van de brochures van onze serie „Staats- en Particuliere betrekkingen in Ned.-Indië” onder de inrichtingen van onderwijs hier te lande, had, evenals vorige jaren, ook nu weder plaats.

De serie werd in het afgelopen jaar niet uitgebreid. Een voorgenomen herdruk van de brochure „De Ingenieur in Ned.-Indië” moest blijven liggen wegens overlijden van den bewerker. Daarentegen verscheen wel een herdruk van onze brochure „Onze West”, waarin de kolonie Suriname door den heer F. Oudschans Dentz, de kolonie Curaçao door den heer Mr. B. de Gaay Fortman zijn bewerkt.

h. Als gevolg van het verzoek van de Studie-Commissie aan de Indische Regeering om in Indië meer bekendheid te geven aan haar bestaan en streven, werd door de Regeering aan de Vereeniging verzocht om bij eventuele aanvragen van personen in Indië, wier zoons de Cadettenschool of de Militaire Academie in Nederland zullen bezoeken, gemachtigden voor die jongelui hier te lande te benoemen. Deze opdracht werd natuurlijk aanvaard en wij ontvingen reeds zulk een aanvraag uit Makassar en waren zoo gelukkig, dadelijk iemand te vinden, bereid om eventueel als gemachtigde op te treden.

i. Van de, in samenwerking met de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen uitgegeven boekjes: „Een boekje over onze Oost voor hen die er niet geweest zijn” en „Onze Oost II, Iets over den Inlander en zijn zieleleven”, waarnaar veel navraag is, zal spoedig een herdruk noodig zijn, waartoe met dat Genootschap in overleg zal worden getreden.

j. Herhaalde malen werd de geldelijke steun van de Vereeniging ingeroepen door studeerenden of tijdelijk in nood verkeerenden. Hoewel, door gebrek aan fondsen, aan deze verzoeken niet rechtstreeks kon worden voldaan, mocht het ons, door een beroep in het Koloniaal Weekblad op liefdadigen, tweemaal gelukken, daarbij onze bemiddeling te verlenen.

k. De financiële toestand van de Vereeniging kan blijken uit de bij dit verslag aangeboden geldelijke verantwoording, *) waaruit wederom duidelijk wordt, dat wat het Hoofdbestuur uit de geïnde contributies toevult, niet in verhouding staat tot het totaal der exploitatiekosten.

Wij besluiten dit verslag dan ook weder met een oproep tot alle Nederlanders, om ons door hunne belangstelling en hunne geldelijke bijdragen te steunen in ons streven. De minimum-contributie van de Vereeniging „Oost en West” bedraagt slechts / 2.50 per jaar, waarvoor men gratis „Het Koloniaal Weekblad” toegezonden krijgt.

De Secretaris,
E. F. GROSS.

*) Zal in het volgende nummer worden opgenomen.

Hoofdbestuur einde 1918.

BEILAGE A.	NAMEN.	FUNCTIËN.	WOONPLAATS.	JAAR VAN AITREDEN.	AANTEKENINGEN.
	C. R. Bakhuizen van den Brink.	Voorzitter.	's-Gravenhage.	1919	Dagelijksch Bestuur.
	R. Zuidherhoff.	Onder-Voorzitter.	"	1920	
	H. J. A. Raedt van Oldenbarneveldt.	Lid.	"	1919	Studenten-Aid.
	E. F. Grooss.	Soci-Penningm.	"	1919	
	H. J. M. Baumann.	"	Arnhem.	1920	
	Mevr. M. ten Bosch-Boscher.	"	's-Gravenhage.	1920	
	J. P. T. J. Bronggeest.	"	Haarlem.	1921	
	J. H. Calmeijer.	"	Apeldoorn.	1921	
	Mevr. Douair, Jhr. C. Clifford Kooij van Breugel-Roelofs.	"	Breda.	1921	
	T. Gerdes Oosterbeek.	"	Apeldoorn.	1920	
	E. F. Lekkerkerker.	"	Scheveningen.	1919	
	Z. G. P. Marcella.	"	Nijmegen.	1921	
	Mevr. J. E. van Oeveren-van Schaik.	"	Rotterdam.	1919	
	H. W. Scheurer.	"	Utrecht.	1919	
	Mr. Dr. C. F. Schoch.	"	Leiden.	1919	
	H. F. Tillemans.	"	Amsterdam.	1921	
	C. de Vries.	"	Groningen.	1921	
	Dr. H. H. Zeijlstra Fzn.	"	Amsterdam.	1920	
		"	Deventer.	1921	

N. V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal: 100
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerckstr. 1a	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Intero. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

Hofleveranciers.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIËN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

MEUBELLEN

Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS
(Leerbaar school voor Kunstnijverheid)

BEGROTINGS-
ZONDER VERBINDING **N. KUIPER**

Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

W. M. WEIJNE
DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

FAMILIE-BIOSCOOP
PRINSESTRAAT.

Vanaf Vrijdag 13 Juni 1919:
2de Episode van den Amerik. avonturen-roman:
HELDINNEHART.
DE ANDERE SCHAT.

2de Hoofdnummer:
HET SCHANDAAL.
naar „Le Scandèle” van HENRY BATAILLE.
Als actualiteit:
VOETBALMATCH HOLLAND-ZWEDEN.
Men volgt den **geheelen** interessanten wedstrijd!
KINDEREN GEEN TOEGANG.
Zaterdag, Zondag, Woensdag **KINDERMATINÉE.**

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
Telefoon H. 3731

Van 13 tot 19 Juni 1919 een nieuw
Programma.
PARAMOUNT-LASKY CORPORATION.
Een film met een geheel **Nieuw Gegeven**,
gespeeld door den beroemden Jap. Acteur
SESSUE HAYAKAWA,
voor de eerste maal in Holland.

**De Stem van
het Oosten.**

Japansche Zeden en Gewoonten.
Film Roman in 5 Acten.
Een buitengewoon Filmwerk.
Wij kunnen deze film ten zeerste aanbevelen.

THEO D. SMIT,

Beëdigd Makelaar en Rijks-Taxateur. 135

Verkooplokaal, Bakenessergr. 13, Haarlem.

Bewaarplaats van Inboedels.

TELEFOON 812.

**N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL**

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE

Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM

Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.

Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.

Kinderjuffrouw in Indië.

Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.

Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in Laan van Meerdervoort 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafverordening.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.

IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Ned.-Indië.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ;

II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.

Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).

Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten

IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau

's-Gravenhage „KOSMOS” Weltevreden-
Kettingstraat 1 Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland. 118

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM. 156**JAVA-CHINA-JAPAN LIJN**

Amsterdam - Soerabaia - Hongkong - Kobe.

Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).

Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco. 11

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM. 68**PASSAGIERSDIENST**

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia. 88

**VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —**

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN 8

**GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG**

BOEKHORSTSTRAAT 149. - TEL. H 2051

J. M. van KEMPEN & ZONEN
Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26; Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138. 40

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN

SPONSEN ZAKKEN

BADMUTSEN 151

TUINARCHITECTUUR

N.V. Clingendaalsche Kweekerij 140

CLINGENDAAL
Eigen Kweekerij

Den Haag

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
 VEENKADE 20 DEN HAAG
 STEEDS IN- EN VERKOOP.
 Atelier voor herstellingen en veranderingen.
 Gevestigd sedert 1880.

G. J. Hilbrink
 Heeren- en Dames-Kleermaker.
 's-Gravenhage
 Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
 Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
Groote voorraad
Engelsche Stoffen

J. P. FLECK - Utrecht
 Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
 COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
 Behangerij Stoffeederij
 ... Matrassen en Beddenfabriek ...
 ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

N.V. Woning-Bureau RIS
 Onroerende en Roerende Goederen
 :: Hypotheken en Assurantiën ::
 Elandstraat 47 - 's-GRAVENHAGE - Telef. 5456
 Alle inlichtingen en Woninggidsen worden gratis verstrekt

Kon. Ned. Mandenfabriek en -magazijnen
Fa FERD. VAN VLIET
 DEN HAAG
 Hoff. Z. K. H. Noordeinde 158 Tel. H. 3160
 Manden en Rottingmeubelen.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De DIRECTEUR-GENERAAL VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, met ingang van 1 September 1919, te vervullen zal zijn de betrekking van:

LEERAAR

in algemeene Landbouwkunde, Bemestingleer en kennis van den grond.

Aan deze betrekking is eene jaarwedde verbonden van f 2350.— tot f 3180.—
 Zij, die voor de bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen, gelieven zich, met overlegging hunner sollicitatiestukken, bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.

'S-GRAVENHAGE, 4 Juni 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,
P. VAN HOEK.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
 PIANO's in huur f 6.— per maand,
 desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
 Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's-GRAVENHAGE. Tel. H. 1403
 STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

BOSCHSTRAAT 1.

A. SCHRÖDER & Co.
 Groenmarkt.
Voor den Zomer.
 BLOUSES, SPORTMANTELS, KINDERJURKEN
 EFFEN en GEBORDUURDE VOILES
 ZEPHYRS
 COSTUUMSTOFFEN
 Vraagt Stalen. Ruime Keuze.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN“
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuijfsstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

HOEKER & ZN.
 Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
 & Goud - Zilver &
 Paarden - Brillanten
 AMSTERDAM 7^{1/2} Telefoon 309 Noord

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 SALARTIKELEN.

P. B. VAN MOORSEL & CO
 Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
 Torenstraat 5-8 - Telefoon 2898 - Den Haag
 Goedkoopst adres voor het geheel
 of ged. installeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
 Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
 Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.